

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ФАКУЛЬТЕТ СОЦІОЛОГІЇ ТА УПРАВЛІННЯ

КАФЕДРА СОЦІАЛЬНОЇ ФІЛОСОФІЇ ТА УПРАВЛІННЯ

**Кваліфікаційна робота
магістра**

**ПУБЛІЧНЕ АДМІНІСТРУВАННЯ ДЕРЖАВНИХ
СТАТИСТИНИХ СПОСТЕРЕЖЕНЬ У РЕГІОНІ**

Виконав: магістрант 2-го курсу, групи 8.2819-з
спеціальності 281 «Публічне управління та
адміністрування»
освітньо-професійної програми
«Публічне управління та адміністрування»
Л.В.Демченко

Керівник: к.філос.н, доцент, доцент кафедри
соціальної філософії та управління
О. П. Масюк

Рецензент: доцент кафедри соціальної
філософії та управління,
к.філос.н., доцент Маловічко О.В.

Запоріжжя – 2020

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет соціології та управління

Кафедра соціальної філософії та управління

Рівень вищої освіти магістр

Спеціальність 281 «Публічне управління та адміністрування»

Освітньо-професійна програма «Публічне управління та адміністрування»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри соціальної філософії
та управління

_____ Г.І.Бутченко

« _____ » _____ 2020 року

З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТЦІ

_____ Демченко Любові Вікторівни

(прізвище, ім'я, по-батькові)

1. Тема роботи Публічне адміністрування державних статистичних спостережень у регіоні

керівник роботи Масюк Олег Петрович, к.філос.н, доцент,

(прізвище, ім'я, по-батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом ЗНУ від «25» травня 2020 року № 606-с

2. Строк подання студентом роботи 4 грудня 2020 року

3. Вихідні дані до роботи Малиш Н.А., Ільченко-Сюйва Л.В. Методичні матеріали до дисципліни «Статистичні методи в державному управлінні». Київ: НАДУ. 2015. 56 с.; Програма розвитку державної статистики до 2023 року: Постанова Кабінету Міністрів України від 27.02.2019 № 222.; Про державну статистику: Закон України № 2614-XII від 17.09.1992. Дата оновлення 27.03.2014. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2614-12#Text> (дата звернення: 12.09.2020).

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити) 1. Проаналізувати стан наукової розробки дослідження державних статистичних спостережень; 2. Уточнити основні поняття: «публічне адміністрування», «статистична інформація», «статистичні спостереження»; 3. Визначити принципи й методи дослідження для наукової розробки теми; 4. Розглянути основні організаційно-правові засади публічного адміністрування державних статистичних спостережень в Запорізькій області; 5. Визначити інформаційно-аналітичне забезпечення публічного адміністрування державних статистичних спостережень в Запорізькій області; 6. Розглянути сучасний стан регулювання державних статистичних спостережень у відділі ведення та контролю даних вибіркового обстеження населення; 7. Охарактеризувати основні напрямки оптимізації інструментів державних статистичних спостережень у відділі ведення та контролю даних вибіркового обстеження населення.

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень)

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Розділ 1	Масюк О.П., доцент кафедри соціальної філософії та управління	25.05.2020	25.05.2020
Розділ 2	Масюк О.П., доцент кафедри соціальної філософії та управління	26.06.2020	26.06.2020
Розділ 3	Масюк О.П., доцент кафедри соціальної філософії та управління	03.10.2020	03.10.2020

7. Дата видачі завдання 25 травня 2020 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	Вибір теми кваліфікаційної роботи	Березень – квітень 2020	виконано
2.	Бібліографічний пошук	Травень 2020	виконано
3.	Розробка основних положень роботи	Травень 2020	виконано
4.	I розділ	Червень 2020	виконано
5.	II розділ	Липень – серпень 2020	виконано
6.	III розділ	Жовтень – листопад 2020	виконано
7.	Систематизація висновків	Листопад 2020	виконано
8.	Нормоконтроль	Листопад – грудень 2020	виконано

Студент _____ Л.В.Демченко
(підпис) (ініціали та прізвище)

Керівник роботи _____ О.П.Масюк
(підпис) (ініціали та прізвище)

Нормоконтроль пройдено

Нормоконтролер _____ А.І. Васильєва
(підпис) (ініціали та прізвище)

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна робота складається з 85 сторінок, 103 позицій у списку літератури, 2 додатків.

ПУБЛІЧНЕ АДМІНІСТРУВАННЯ, ДЕРЖАВНА СТАТИСТИКА,
СТАТИСТИЧНІ СПОСТЕРЕЖЕННЯ.

Мета дослідження: дослідити основні засади публічного управління статичними спостереженнями на регіональному рівні.

Об'єкт дослідження: механізми збору та систематизації інформації в процесі публічного управління в нашій країні.

Предмет дослідження: публічне управління статистичними спостереженнями на регіональному рівні.

Методи дослідження: аналізу, синтезу, індукції, дедукції, порівняння, аналогії, абстрагування.

Новизна дослідження: полягає у комплексному аналізі змін, які виникли у сфері державних статистичних спостережень у період постійних швидких змін сьогодення. Важливим компонентом є вплив публічного адміністрування на процеси статистичної діяльності, що знаходить своє місце у прийнятті важливих управлінських рішень.

Гіпотеза: формування якісної інформаційної бази для повного задоволення потреб різного роду органів управління в статистичних даних передбачає створення ефективної статистичної системи, яка сприятиме правильному впровадженню курсу публічного адміністрування.

Висновки: 1. Визначником основних дій для ухвалення управлінських рішень та важливою передумовою підвищення результативності та ефективності державного управління у сучасних умовах є наявність об'єктивної, вірогідної та своєчасної статистичної інформації.

2. Докорінні зміни сфери державних статистичних спостережень у системі публічного адміністрування містом можливі лише за умови внесення змін до відповідних нормативно-правових актів, а також завдяки покращенню матеріально-технічного, фінансового та кадрового забезпечення.

SUMMARY

Qualification work consists of 85 pages, 103 literature sources, 2 annexes.

PUBLIC ADMINISTRATION, STATE STATISTICS, STATISTICAL OBSERVATIONS.

Research purpose is to study the basic principles of public administration of state statistical observations at the regional level.

Research object is the mechanisms of collecting and systematizing information in the process of public administration in our country.

Research subject is public administration of statistical observations at the regional level.

Research methods are analysis, synthesis, induction, deduction, comparison, analogy, abstraction.

Research novelty is a comprehensive analysis of the changes that have occurred in the field of state statistical observations during the period of constant rapid changes of today. The influence of public administration on the processes of statistical activity is an important component, which finds its place in making considerable management decisions.

Research hypothesis is that the formation of a quality information base in order to fully meet the needs of various government bodies in statistical data involves the creation of an effective statistical system which will facilitate the proper implementation of public administration's course.

Conclusions: 1. The availability of objective, reliable and timely statistical information is a determinant of the main actions concerning the approval of management decisions and an important prerequisite for improving the efficiency and effectiveness of public administration in modern conditions.

2. Radical changes in the field of state statistical observations in the system of public administration of the city are possible only if changes are made to the relevant regulations, as well as by improving the logistics, financial security and staffing.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ 1. МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ ДЕРЖАВНИХ СТАТИСТИЧНИХ СПОСТЕРЕЖЕНЬ У РЕГІОНІ.....	10
1.1. Стан наукової розробки теми «Публічне адміністрування державних статистичних спостережень у регіоні».....	10
1.2. Уточнення змісту основних понять дослідження: «публічне адміністрування», «державна статистика», «статистичні спостереження»...	16
1.3. Принципи та методи дослідження публічного адміністрування державних статистичних спостережень у регіоні.....	23
РОЗДІЛ 2. ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ ДОСЛІДЖЕННЯ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ ДЕРЖАВНИХ СТАТИСТИЧНИХ СПОСТЕРЕЖЕНЬ У РЕГІОНІ.....	27
2.1. Організаційно-правові засади публічного адміністрування державних статистичних спостережень в Запорізькій області.....	27
2.2. Інформаційно-аналітичне забезпечення публічного адміністрування державних статистичних спостережень в Запорізькій області	37
РОЗДІЛ 3. ПРАКТИЧНИЙ АСПЕКТ ДОСЛІДЖЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ВІДДІЛУ ВВЕДЕННЯ ТА КОНТРОЛЮ ДАНИХ ВИБІРКОВИХ ОБСТЕЖЕНЬ НАСЕЛЕННЯ ГОЛОВНОГО УПРАВЛІННЯ СТАТИСТИКИ В ЗАПОРІЗЬКІЙ ОБЛАСТІ.....	48
3.1. Сучасний стан регулювання державних статистичних спостережень у відділі введення та контролю даних вибіркового обстеження населення.....	48
3.2. Напрямки оптимізації інструментів державних статистичних спостережень у відділі введення та контролю даних вибіркового обстеження населення.....	61
ВИСНОВКИ.....	69
СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ	74
ДОДАТКИ.....	85

ВСТУП

Актуальність дослідження. Сучасний світ не можливо уявити без постійних інформаційних потоків, які впливають на усебічний розвиток соціально-економічних, технологічних та культурних процесів. Сьогодні усе змінюється із неймовірною швидкістю і масштабами. Ці процеси змін постійно відстежуються та аналізуються за допомогою статистичних досліджень. Саме статистичні дані являють собою найважливіший інформаційний ресурс.

Тема цього дослідження була та залишається актуальною. Якщо говорити про прості речі, застосування статистичних методів під час аналізу соціально-економічних явищ і процесів, які є об'єктами державного управління, дозволяє виявити закономірності та тенденції їх розвитку, тип причинно-наслідкових зв'язків між ними; отримати надійні характеристики для прийняття обґрунтованих рішень щодо вибору оптимальних шляхів розв'язання конкретних проблем чи подолання їх негативних наслідків за умов неповноти інформації та її мінливості у часі; спрогнозувати вплив тих чи інших факторів на соціально-економічний розвиток територій, а також можливий розвиток подій у процесі реалізації управлінських рішень.

Статистика являє собою строгий науковий метод, що дозволяє зрозуміти дані, дійти до їх суті. Завдання статистики тісно пов'язані з практичними потребами публічного управління і керівництва розвитком економіки і соціальної сфери. Кожний новий етап розвитку суспільства висуває перед статистикою нові конкретні завдання. Підтвердженням цього були дискусії з приводу перепису населення, які провадив Д. Дубілет на основі переосмислення методики розрахунку в цій сфері. На сучасному етапі завдання статистики визначаються актуальними проблемами здійснення радикальних економічних реформ та нестабільними кульбітами сьогодення.

Державну статистичну діяльність в Україні здійснюють органи державної статистики з метою отримання всебічної і об'єктивної статистичної інформації щодо економічної, соціальної, демографічної та екологічної ситуації в Україні та її регіонах і забезпечення нею держави і суспільства.

Саме органи державної статистики проводять перевірку стану звітності, достовірність та повноту звітних даних. Вони також здійснюють спеціально організовані статистичні спостереження, складають баланси, обчислюють макроекономічні показники, показники рівня життя населення.

В Запорізькому регіоні реалізацію державної політики у сфері статистики здійснює Головне управління статистики в Запорізькій області, яке є територіальним органом Державної служби статистики України.

З його допомогою створюється і забезпечується функціонування такої інформаційної системи, яка б повністю задовольнила потреби користувача в надійних та об'єктивних статистичних даних на території Запорізької області. Визначена інформація на основі статистичних даних дає можливість послідовно слідкувати за тенденцією та впливом їх на загальну ситуацію, визначає необхідність постійного перегляду та адаптації до сучасних умов.

Таким чином, публічне управління статистичними спостереженнями являє собою організаційний процес, в якому за єдиною програмою проводиться дослідження за певними явищами та процесами, збір, реєстрація первинних даних, їх обробка та аналіз, що в свою чергу допомагає моделювати відповідні управлінські рішення.

Проблемна ситуація полягає в тому, що визначником основних дій для ухвалення управлінських рішень та важливою передумовою підвищення результативності та ефективності державного управління у сучасних умовах є наявність об'єктивної, вірогідної та своєчасної статистичної інформації у процесі прийняття управлінських рішень органами державної та виконавчої влади в Україні та на рівні регіонів, їх вміння проаналізувати цю інформацію, проінтерпретувати та зробити правильні висновки.

Якісна складова та достовірність статистичних даних, у наш час, представляють основу ефективних рішень, які сприяють успішному реформуванню різних сфер. Проте для підняття статистики до сучасного міжнародного наукового рівня, задоволення потреб системи управління та

інших соціально-економічних суб'єктів в якісній, повній, різноманітній і своєчасній інформації, вкрай необхідна докорінна її перебудова.

Об'єктом кваліфікаційної роботи магістра виступають механізми збору та систематизації інформації в процесі публічного управління в нашій країні.

Предметом кваліфікаційної роботи магістра є публічне управління статистичними спостереженнями на регіональному рівні.

Мета кваліфікаційної роботи магістра є дослідження основних засад публічного управління статичними спостереженнями на регіональному рівні.

Для реалізації поставленої мети можна виокремити такі наукові завдання:

– проаналізувати стан наукової розробки дослідження державних статистичних спостережень;

– уточнити основні поняття: «публічне адміністрування», «статистична інформація», «статистичні спостереження»;

– визначити принципи й методи дослідження для наукової розробки теми;

– розглянути основні організаційно-правові засади публічного адміністрування державних статистичних спостережень в Запорізькій області;

– визначити інформаційно-аналітичне забезпечення публічного адміністрування державних статистичних спостережень в Запорізькій області;

– розглянути сучасний стан регулювання державних статистичних спостережень у відділі ведення та контролю даних вибіркового обстеження населення;

– охарактеризувати основні напрямки оптимізації інструментів державних статистичних спостережень у відділі ведення та контролю даних вибіркового обстеження населення.

Наукова новизна полягає у комплексному аналізі змін, які виникли у сфері державних статистичних спостережень у період постійних швидких змін сьогодення.

Важливим компонентом є вплив публічного адміністрування на процеси статистичної діяльності, що знаходить своє місце у прийнятті важливих управлінських рішень.

В рамках дослідження приймається така *гіпотеза* – формування якісної інформаційної бази для повного задоволення потреб різного роду органів управління в статистичних даних передбачає створення ефективної статистичної системи, яка сприятиме правильному впровадженню курсу публічного адміністрування.

Апробація дослідження. Результати дослідження пройшли належну апробацію. Основні положення викладені у публікації в збірнику наукових праць студентів, аспірантів і молодих вчених «Молода наука-2020».

Структура роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку літератури.

РОЗДІЛ 1

МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ ДЕРЖАВНИХ СТАТИСТИЧНИХ СПОСТЕРЕЖЕНЬ У РЕГІОНІ

1.1. Стан наукової розробки теми «Публічне адміністрування державних статистичних спостережень у регіоні»

Історія розвитку та дослідження статистики почалася з давнього періоду зародження перших держав та пройшла низку етапів свого становлення. Відповідно до нашого дослідження логічно розглянути сучасний період розвитку статистики, який характеризується поступовим становленням у незалежній Україні.

На початку 90-х рр. внаслідок перебудови в Радянському Союзі Україна зуміла утворити незалежну державу. 24 серпня 1991 р. проголошено Акт незалежності України. З огляду на це у 2001 р. було здійснено перший Всеукраїнський перепис населення. Дані перепису були вкрай необхідними для прогнозування соціально-економічного розвитку країни та управління ним, реалізації демографічної політики, бюджетного планування та інших цілей. Чинним національним органом статистики стала Державна служба статистики України, що є центральним органом виконавчої влади зі спеціальним статусом, діяльність якого спрямовується й координується Кабінетом Міністрів України. Саме ця служба стала автором друкованих робіт та збірок інформації, які охоплювали всі аспекти суспільно-державної взаємодії в нашій країні.

Формування та розвиток статистики обумовлені практичними потребами управління виробництвом і життям суспільства. Оволодіння статистичними методами є неодмінною умовою адекватного сприйняття тенденцій розвитку будь-якого суспільства, урахування помилок та позитивного досвіду, обрання найкращої стратегії і тактики подальшого розвитку, прийняття оптимальних рішень на всіх рівнях.

Сьогодні велика кількість дослідників приділяють пильну увагу до різних напрямків розвитку та впровадження статистики в Україні. Проблеми методології статистичного оцінювання у своїх працях розглядали багато учених, таких як: В. Дерія, С. Чернов, І. Серова, І. Аксьонова, Т. Уманець та інші [18, 86, 95, 98].

У конспекті лекцій І. Серова та І. Аксьонова [86] звертається увага на те, що головною метою реформування статистики в сучасних умовах є створення нової системи збору інформації, зокрема мається на увазі широке застосування статистичних спостережень. Вони розглядали основні методи і технологію збирання статистичних даних щодо соціально-економічних явищ і процесів; порядок використання статистичних спостережень та методи контролю якості результатів спостереження.

У монографії за редакцією В. Дерія [18] одним із основних пріоритетних напрямків розвитку статистики є – розвиток статистики в органах державної влади та координація дій у питаннях організації діяльності щодо збирання, обробки та аналізу статистичної інформації й адміністративних даних. Автор розглядає основні проблеми та перспективні напрямки розвитку сучасної статистики. Вагоме значення у даному випадку має ефективність та своєчасність отримання інформації для належних рішень у сфері публічного управління.

Питанням розвитку державної статистики, забезпечення держави та суспільства статистичною інформацією, гарантій конституційних прав громадян на інформацію, відкритості інформації багато уваги приділено у роботах О. Осауленка [49-54]. Це людина, яка деякий час займала посаду Міністра статистики України та знається на особливостях її розвитку з середини. Саме він зробив значний внесок у дослідження національної статистики та розглядає різні аспекти розвитку методології статистики, яка має свою реалізацію у Стратегії розвитку державної статистики.

У працях автора розглядається широке коло проблем сучасної статистики. Він звертає увагу на проблеми інформаційної безпеки в офіційній статистиці, і

пропонується звернутися до них. О. Осауленко розглядає стан статистичної секретності і конфіденційності, а також висвітлює правила організації роботи з такими даними. Він наголошує на необхідності забезпечення якості статистичної інформації та визначає цей напрямок як один із ключових змін для інформаційної безпеки держави. На його думку, статистичні дані мають мати відповідні критерії, а саме бути: актуальними і релевантними; точними і надійними; своєчасними і пунктуальними; послідовними і зіставними; доступними і зрозумілими.

М. Шестерняк розглядав стратегії та перспективи розвитку сучасної статистики в Україні та зробив наступний висновок: Шляхами розвитку національної статистики передусім є модернізація державної статистики, що передбачає такі основні завдання, як імплементація міжнародних стандартів; перехід до провесно-орієнтованої системи створення статистичної інформації та використання новітніх інформаційних технологій [103]. Відповідно, осмислення введення міжнародних стандартів стало вагомим віхою у дослідженні публічного управління в цій сфері.

Методологія статистичного спостереження також розглядається у навчальному посібнику «Теорія статистики» під авторством М. Шапочки та О. Маценка [100]. Вони розглядають питання сутності статистичних спостережень, форми статистичних спостережень, а також типові помилки проведення статистичних спостережень.

Цікавою колективною працею є навчальний посібник зі статистики, авторський склад якого складають А. Підгорний, О. Милашко, С. Кіршо, Н. Шилофост [60]. У сучасному підручнику розглядаються поняття статистики та історія наукового напрямку, а також основоположні методи статистичного дослідження. Окремо авторами описується організаційна система статистики в Україні. Статистичне спостереження, на думку авторів, є першою стадією будь-якого статистичного дослідження.

Статистичні спостереження повинні мати чіткий план, тому організаційні питання є визначальними: органи, які проводять спостереження; місце

спостереження; матеріально-технічне забезпечення; система контролю, яка забезпечує точність результатів; час та період спостереження. Усі ці елементи чітко та лаконічно охарактеризовані у підручнику, що надає можливість структуровано сприймати викладений матеріал.

Основні напрями діяльності органів державної статистики розглянуті Л. Городянською та А. Сизовим, а саме:

1) Організація і проведення державних статистичних спостережень за соціально-економічними й демографічними процесами, екологічною ситуацією в Україні та її регіонах, а також підготовка за їх результатами статистичних публікацій (інформації).

2) Моніторинг інформаційних потреб користувачів, забезпечення їх вільного доступу до статистичних даних, підвищення рівня відкритості та прозорості роботи органів державної статистики.

3) Установлення партнерських стосунків із респондентами державних статистичних спостережень, зменшення звітного навантаження, забезпечення достовірності статистичних даних.

4) Розроблення та впровадження новітніх інформаційних технологій збирання, опрацювання й передачі статистичної інформації.

5) Розроблення та впровадження науково обґрунтованої статистичної методології, удосконалення звітно-статистичної документації та статистичної інфраструктури.

6) Удосконалення нормативно-правової бази у сфері статистики.

7) Запровадження в практику діяльності органів державної статистики міжнародних, насамперед європейських, статистичних стандартів і рекомендацій [14, с. 21]. Використання термінів: організація, проведення, моніторинг, установлення, розроблення, удосконалення та впровадження вказує на основний управлінський нахил впроваджуваних процесів. Виконання цього переліку завдань вимагає правильного використання інструментів публічного управління.

У статті під назвою «Роль державної статистики в сучасному демократичному суспільстві» Ю. Остапчук висловлює дуже влучний вислів, який дійсно характеризує важливість якісних та кількісних показників, а саме: «Деякі статистичні служби у своїй роботі використовують такий слоган «Не існує демократії без прозорості, проте немає прозорості без статистики» [56]. Сьогодні цей вислів звучить як салоган, як гасло, що підкреслює багаторічне прагнення української держави, а також як вектор публічного управління в цій сфері.

Основною метою статистичного спостереження, на думку Г. Ковалевського, є це отримання достовірної статистичної інформації для системної характеристики масових явищ і процесів [30, с. 57]. У своєму підручнику автор розглядає організацію, методологію та практику статистичної діяльності зарубіжних країн, а також аналізує тенденції розвитку світової статистики.

Державну політику в галузі статистики розглядали Н. Малиш та Л. Ільченко-Сюйва [38]. Автори достатньо точно характеризують законодавчу базу органів статистики України та аналізують її під кутом уніфікації до закордонних норм. Основні завдання органів державної статистики та форми державних досліджень визначають чітко та зрозуміло.

У монографії «Дослідження державних політик: методологія, процедури та європейські практики» авторами зазначається, що «статистика є фіксованим елементом більшості методик» [19, с. 141]. Ґрунтовна праця описує різні суперечності у сфері державної політики та тенденції щодо вироблення владних рішень. Автори роблять акцент на важливості пошуку необхідної інформації, її накопиченні та аналізі, що є не від'ємним елементом сфери управління.

Ґрунтовним дослідженням, яке отримало своє вираження у навчальному посібнику є праця В. Костюка [35]. У посібнику висвітлені основні методологічні засади статистичного забезпечення системи управління,

програмно-методичні та організаційні основи статистичного спостереження, а також управлінський нахил використання статистичних методів і моделей.

У колективній праці Є. Ткача та В. Сторожука [94] розглядається статистична методологія та можливості її застосування. Вагомий внесок автори внесли у розгляд організаційної складової статистичних спостережень. На їх думку до організаційних питань статистичних спостережень відносяться: визначення об'єкта, місця, часу і термінів спостереження; постановка мети і завдань спостереження; визначення органів спостереження; навчання і інструктаж кваліфікованих кадрів; порядок здачі і приймання матеріалів спостереження; порядок отримання і подання остаточних підсумків [94, с. 28]. Організацію управлінської діяльності вони описують як систему вертикалі з вищих органів до нижчих. Таким чином вони намагаються висвітлити реальний порядок організації будь-яких статистичних спостережень.

Усі дослідники тим чи іншим чином розглядали державну статистику під різним кутом виокремлюючи різні аспекти її розвитку та перспективність сучасних Стратегічних програм розвитку, але публічне адміністрування державних статистичних спостережень охоплювались ними опосередковано. Все ж сьогодні статистика залишається областю активних досліджень, які розвивають інтерес в наслідок процесів реформування, які відбуваються в Україні.

Отже, в дослідженні сфери публічного управління статистичними спостереженнями можна визначити такі етапи, як виділення окремого методологічного органу, впровадження міжнародних стандартів та спрямованість статистичних спостережень на забезпечення демократичних процесів у країні. Тому неможливо не зазначити, що статистика була та залишається важливим стратегічним напрямком державної політики та зазвичай державні статистичні дані мають вирішальне значення у вирі управлінських процесів. Звичайно, у своєму дослідженні ми зупинилися тільки на деяких моментах, що характеризують управлінсько-організаційний аспект державних статистичних установ, які вимагають подальшого поглибленого

дослідження. Вирішення цієї проблеми вимагає комплексного підходу до проблеми фахівців, що займаються не тільки висвітлення статистичної галузі, а й різними напрямками щодо забезпечення безпеки та якості інформації.

1.2. Уточнення змісту основних понять дослідження: «публічне адміністрування», «державна статистика», «статистичні спостереження»

Для повного розуміння досліджуваної теми, потрібно визначити основні сутнісні ознаки, які характерні застосовуваним у роботі поняттям. Адже визначення понять розкривають форми мислення дослідника, напрям його думок. Тому нам потрібно розкрити сутність основного понятійного апарату нашої наукової розвідки.

У опорному конспекті лекцій з дисципліни «Публічне адміністрування» (для студентів спеціальностей «Менеджмент організацій і адміністрування» та «Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності») О. Шатило [102] застосовує таке поняття «публічного адміністрування»:

1) це вид організаційно розпорядчої діяльності, спрямованої на підготовку та впровадження рішень, управління персоналом, надання послуг населенню [102 с. 5];

2) це регламентована законами та іншими нормативно-правовими актами діяльність суб'єктів публічного адміністрування, спрямована на здійснення законів та інших нормативно-правових актів шляхом прийняття адміністративних рішень, надання встановлених законами адміністративних послуг [102 с. 8].

Останніми роками поняття «публічного адміністрування» набуло широкого значення та не має єдиного тлумачення.

Так, Н. Мельтюхова розкриває більш широке трактування поняття «публічного адміністрування»: «це цілеспрямована взаємодія публічних адміністрацій з юридичними і фізичними особами з приводу забезпечення реалізації законів та виконання основних функцій: орієнтованого планування,

яке визначає бажані напрями розвитку, створення правових, економічних та інших умов для реалізації інтересів учасників взаємодії, розподілу праці, кооперування та координування діяльності, а також моніторинг результатів» [43, с. 77-78]. Останнім часом у визначення публічного управління додають збір, аналіз та використання інформації, що робить статистику однією з головних сфер в управлінні державою.

Ю.М. Рогачов у своїх працях зазначає, що публічне адміністрування в широкому розумінні – це сукупність різноманітних видів діяльності всіх органів держави та органів місцевого самоврядування, тобто це всі форми реалізації державної та самоврядної влади загалом. Інакше кажучи, публічне адміністрування характеризує всю діяльність держави (в широкому розумінні) за організуючим впливом з боку спеціальних суб'єктів права на суспільні відносини. Публічне адміністрування у вузькому розумінні відображає відносно самостійний вид діяльності державних органів та органів місцевого самоврядування, яку здійснює певна частина відповідних суб'єктів [83, с. 151].

У монографії «Публічне управління та адміністрування в умовах інформаційного суспільства: вітчизняний і зарубіжний досвід», С.К. Чернов робить висновок, що публічне адміністрування – це цілеспрямована взаємодія публічних адміністрацій з юридичними та фізичними особами з приводу забезпечення реалізації законів та підзаконних актів і виконання частини основних функцій: орієнтуючого планування, що визначає бажані напрями розвитку; створення правових, економічних та інших умов для реалізації інтересів учасників взаємодії; розподілу праці; кооперування та координування діяльності; моніторинг результатів [78, с. 20]. Якщо подати це визначення у скороченому варіанті, то здається, що воно буде звучати так: публічне управління – це скоординовані групові дії в державних справах. Таким чином виділяється сама суть поняття та його призначення.

Ю. Шаров пропонує вважати адміністрування чітким розподілом повноважень і обов'язків між учасниками процесу та інформаційно-

комунікативне забезпечення вертикальної та горизонтальної координації між суб'єктами врядування [101, с. 7].

Більшість дослідників ототожнює терміни «публічне адміністрування» та «публічне управління». Та все ж К.О. Колесникова розкладає поняття на два окремі терміни «публічне» та «адміністрування» і у висновку висловлює думку про те, що «публічне» є категорією більш широкою, ніж «державне», а «адміністрування» – поняття більш вузьке ніж «управління» [31].

У широкому розумінні поняття «публічне адміністрування» постає у Словнику основних термінів і понять з дисципліни «Менеджмент і адміністрування (теорія організації)». Автор намагається розкрити усі ознаки та особливості поняття, вважаючи, що «публічне адміністрування» – це один з аспектів більш широкого поняття – управління, зміст якого було визначено як певна дія для досягнення конкретної мети; це професія, покликана використовувати унікальне мистецтво та науку управління для вирішення проблем суспільства; це органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування та інші суб'єкти, які відповідно до закону чи адміністративного договору мають повноваження забезпечувати виконання законів, діяти в публічних інтересах; реалізується публічними службовцями, які працюють у публічних організаціях і виконують широке коло задач; пов'язане зі здійсненням публічних інтересів, що використовуються політичними діячами у передвиборчих програмах; невід'ємно пов'язане із виконанням законів і не може існувати без законодавчої бази [88, с. 21; 28, с. 7].

Дуже цікаве визначення «публічного адміністрування» подається у Термінологічному словнику «Публічне управління». Це видання в першу чергу цікаве для нас, адже воно розраховане на державних службовців, посадових осіб місцевого самоврядування, представників громадських організацій, науковців, викладачів, магістрів та всіх, кого цікавлять багатогранні процеси публічного управління й адміністрування. Отже, у словнику публічне адміністрування трактується як – вид організаційно-розпорядчої діяльності державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування, спрямованої

на підготовку та впровадження публічно-управлінських рішень, управління персоналом, надання публічних послуг [80, с. 142-143]. Публічне адміністрування сприймається як складова частина публічного управління для вирішення різного роду проблем.

Виходячи з вищевикладеного, вважаємо за доцільне розглянути і поняття «публічного управління», яке подається у словнику. Це допомагає порівняти поняття та виокремити основні аспекти, які їм властиві. Автор формулює визначення у такому вигляді: Публічне управління – діяльність органів державного управління, органів місцевого самоврядування, представників приватного сектору та інститутів громадянського суспільства в межах визначених законом повноважень і функціональних обов'язків (планування, організації, керівництва, координації та контролю) щодо формування та реалізації управлінських рішень суспільного значення, політики розвитку держави та її адміністративно-територіальних одиниць [80, с. 144].

Отже, аналізуючи вищевказані поняття «публічного адміністрування», нами визначені його основні характерні риси, а саме:

- цілеспрямована дія, взаємодія професійної владної категорії;
- скоординованість;
- законність;
- спрямованість на вирішення проблем;
- направленість на результат та досягнення конкретних цілей;
- продукт процесів – надання послуг.

Кожне з тлумачень понять «публічне адміністрування» доповнює один одне, але найбільш широке трактування має словниковий варіант, який намагається охопити усі ознаки та характерні риси поняття. Сучасні дослідники поступово доповнюють та розширюють це поняття, тому воно поступово набуває все більш об'ємного вигляду.

Наступне поняття, яке широко розкриває свій зміст у офіційному документі, це «державна статистика».

Слово «статистика» означає кількісний облік масових, насамперед соціально-економічних, явищ і процесів [38, с. 8]. Статистичне дослідження послідовно проходить три етапи. Перший етап – збирання первинного статистичного матеріалу реєстрацією фактів чи опитуванням респондентів. На другому етапі зібрані дані підлягають систематизації та групуванню – від характеристики окремих елементів переходять до узагальнюючих показників у формі абсолютних, відносних чи середніх величин. Третій етап передбачає аналіз варіації, динаміки, взаємозв'язків [38, с. 9-10].

Вдале проходження цих етапів можливе тільки завдяки гарній організації процесу та чітких установлених управлінських кроків.

У Законі України «Про державну статистику» у ст. 1 зазначається, що державна статистика – це централізована система збирання, опрацювання, аналізу, поширення, збереження, захисту та використання статистичної інформації, а державна статистична діяльність - сукупність заходів пов'язаних з проведенням державних статистичних спостережень і наданням інформаційних послуг, спрямована на збирання, опрацювання, аналіз, поширення, збереження, захист і використання статистичної інформації, забезпечення її достовірності, а також удосконалення статистичної методології [75].

На нашу думку, у нормативному документі розкривається уся сутність поняття. У вузькому значенні, щодо його розуміння, можна застосувати такі вирази, як: оперування здобутою інформацією, управління зібраними даними.

Деякі автори дають визначення у такому варіанті: державна статистика – це офіційна, централізована система збирання, опрацювання, аналізу, поширення, збереження, захисту та використання загальнодержавної статистичної інформації [24, с. 31]. У такому формулюванні, на нашу думку, визначаються основні функціональні завдання державної статистики.

Отже, головними характерними рисами державної статистики є збір даних, їх обробка та впровадження результатів цієї обробки у потрібному напрямку. Державна статистика є головним елементом системи статистичних органів. Завданнями усіх органів статистики є збирання, перевірка

достовірності, розробка, узагальнення, аналіз і подання в установленні строки законодавчим, виконавчим, управлінським і господарським органам науково обґрунтованих статистичних даних. Органи державної статистики здійснюють соціальні переписи (населення, основних фондів, худоби, багаторічних насаджень тощо) і одночасні обліки, необхідні для глибоко вивчення окремих сторін життя суспільства, виконують роботу щодо подальшого удосконалення організації і методології обліку статистики, вдосконалення наявної статистичної звітності і доведення її обсягів до потреб системи управління в умовах ринкових відносин, контролюють стан обліку у економіці, забезпечують прискорене переведення обліку і статистики на базу електронної техніки, що останнім часом постійно втілюється у електронному врядуванні.

Якщо розглядати поняття «статистичне спостереження», слід відмітити, що у його трактуванні, думки як більшості дослідників так і офіційні нормативні документи сходяться до єдиного.

Так, у Законі України «Про державну статистику», поняття «статистичне спостереження» тлумачиться, як: планомірний, науково організований процес збирання даних щодо масових явищ та процесів, які відбуваються в економічній, соціальній та інших сферах життя України та її регіонів, шляхом їх реєстрації за спеціальною програмою, розробленою на основі статистичної методології [75].

Більшість підручників про статистику надають поняття «статистичного спостереження» саме з таким змістовним наповненням.

У навчальному підручнику «Статистика» А.Т. Опря надає схоже поняття: статистичне спостереження – це планомірний, науково організований збір даних про явища і процеси суспільного життя шляхом реєстрації по заздалегідь розробленій програмі спостереження. У процесі статистичного спостереження одержують первинну статистичну інформацію, яка потрібна для здійснення функцій статистики [48, с. 23].

Таких же поглядів притримується С. Фрунза. Авторка вважає, що статистичне спостереження – це планова, науково-організована реєстрація

масових даних про будь-які соціально-економічні явища та процеси [97, с. 115]. Ключовим, на нашу думку, є термін «науково-організована реєстрація». А отже будь-який організаційний процес не обходиться без управлінської діяльності. Для того щоб організувати якийсь процес потрібно добре володіти методологією, принципами та інструменти відповідної галузі. В такому випадку потрібно мати заздалегідь підготовлений план дій, пункти якого притримуються визначених нормативів.

Автор підручника «Статистика» Г. Ковалевський вважає, що статистичне спостереження – це системно організований і науково обґрунтований збір статистичної інформації про масові явища та процеси [30, с. 55].

Отже, аналізуючи праці авторитетних науковців та їх думки стосовно поняття «статистичне спостереження», приходимо до висновку, що статистичне спостереження в усіх їх працях має ряд схожих рис, але найголовнішою є організований характер процесу. Обов'язково слід відмітити, що будь-який організований процес має піддаватися управлінському впливу та мати вигляд відповідної структурованої системи.

Розглядаючи вищевказані поняття, ми можемо зробити висновок, що суть державних статичних спостережень полягає у отриманні в найкоротший строк повної, об'єктивної, вірогідної та своєчасної інформації про досліджувані явища з метою здійснення управлінських функцій.

Усі вищерозглянуті поняття допомагають у повній мірі висвітлити проблематику нашого дослідження та зрозуміти сутність управлінських процесів у сфері статистичного збору інформації. Тут важливо було побачити як управлінська система впливає на державні статистичні процеси та навпаки, яку роль система статистики відіграє в успішному керуванні.

1.3. Принципи та методи дослідження публічного адміністрування державних статистичних спостережень у регіоні

Принципи та методи дослідження постають основними засобами та способами отримання нового знання, будь-якої інформації та виокремлення істинних тверджень. Тому ці засоби та способи широко застосовуються і в нашому дослідженні.

Під принципом у науковій теорії розуміють найабстрактніше визначення ідеї (початкова форма систематизації). Принцип – це правило, що виникає у результаті суб'єктивно обдуманого досвіду людей [9, с. 36].

Базовими принципами пізнання слід визначити наступні принципи:

- принцип об'єктивності;
- принцип системності;
- принцип комплексності;
- термінологічний принцип;
- принцип багатофакторності;
- принцип науковості.

Принцип об'єктивності застосовується на будь-якому етапі пізнання. Наведені у роботі відомості та висновки до яких дійшов автор не можуть вважатися остаточними та суперечити точкам зору інших дослідників чи практиків управлінсько-організаційної сфери.

За допомогою принципу системності усі елементи досліджуваної теми розглядаються у взаємозв'язку і взаємозалежності один від одного, таким чином постають у певній цілісності та певній єдності. Процес публічного адміністрування державних статистичних спостережень формується у певній структурі та у залежності від багатьох зовнішніх та внутрішніх факторів.

Принцип комплексності націлений на інтегрований, цілісний підхід до проблеми визначення ролі державних статистичних спостережень в системі публічного управління у регіоні. Таким чином формується комплексна оцінка наявної інформації з даного питання.

Розробку та уточнення змісту та обсягу основних понять досліджуваної теми допомагає зробити термінологічний принцип. Цей принцип застосовується при розкритті головних понять роботи та розкритті їх сутнісного наповнення. Тим самим, дійти до правильних висновків оперуючи змістовно наповненими поняттями.

Принцип багатофакторності дозволяє дослідити вплив різного виду суб'єктивних та об'єктивних факторів, які вплинули на існуючий статус державної статистики у системі публічного управління.

Принцип науковості передбачає об'єктивне наукове знання над певними тимчасовими кон'юнктурними інтересами тих або інших класів, соціальних груп чи окремих дослідників, адже наукова істина при аналізі, поясненні та прогнозуванні державно-правових явищ і процесів повинна стояти вище над усе [25].

Усі принципи реалізовані шляхом залучення методологічної бази. Саме способом дослідження та отримання нового знання є метод. У філософських словниках «метод» визначається як спосіб досягнення певної мети, сукупність прийомів або операцій практичного або теоретичного освоєння дійсності. Метод є шлях пізнання, що дослідник прокладає до свого предмета, керуючись певною гіпотезою [15, с. 14-15]. Отже, метод визначається, як спосіб, а принципи виходять засобами, за допомогою яких розкривається цей спосіб. Метод – це конкретний захід, спосіб дії або пізнання [68, с. 13].

На всіх етапах наукового дослідження використовується комплекс загальнонаукових та спеціально-наукових методів. Це, насамперед, аналіз і синтез, індукція і дедукція, методи порівняння, аналогії, абстрагування. Подібні дослідницькі механізми доводять і перевіряють істинність та об'єктивність теорії.

Потрібно відзначити, що у дослідженні проблеми публічного адміністрування державних статистичних спостережень застосовано комплексний метод аналізу і синтезу. Аналіз це по суті процес розкладання цілого явища на окремі складові частини. Таким чином ми зрозуміли, які

фактори впливають на розвиток державних статистичних спостережень та яким чином виникає взаємодія управління-статистика.

Метод аналізу документів дозволяє оперувати вже готовою інформацією та виокремлювати різні аспекти з цілого. Аналізуючи нормативні документи, які стосуються органів статистики та регламентують сферу діяльності державної статистики, вдалося виокремити окремі аспекти їх функціонування. Особливості тенденцій розвитку статистики в Україні було визначено завдяки аналізу методики статистичних досліджень. Важливим для нашого дослідження було проаналізувати структуру Головного управління статистику у Запорізькій області та Положення про відділ введення та контролю даних вибіркового обстеження населення управління збирання, введення та контролю даних вибіркового обстеження населення Головного управління статистики у Запорізькій області.

Для повного уявлення суті досліджуваної теми, до аналітичної обробки були долучені звітно-статистичні документи відділу введення та контролю даних вибіркового обстеження населення управління збирання, введення та контролю даних вибіркового обстеження населення Головного управління статистики у Запорізькій області.

З метою виокремлення напрямків розвитку державної статистики в Україні, було проведено огляд програми розвитку державної статистики [70]. Таким чином зроблені висновки щодо перспективності цих напрямків та їх результативності.

Використання методу синтезу дозволило відновити зі складових частин цілісне уявлення про систему державної статистики та процеси статистичних спостережень, їх ознаки. В результаті окреслено фактори оптимізації державних статистичних спостережень у відділі ведення та контролю даних вибіркового обстеження населення Головного управління статистики у Запорізькій області.

Метод індукції, як процес пізнання від окремого до загального використовувався при огляді процесу розвитку державних статистичних

спостережень, розгляді типових помилок функціоналу публічного адміністрування та виявленні існуючих проблемних сторін законодавчої бази.

Метод дедукції, як пізнання від загального до конкретного застосовано при з'ясуванні існуючого механізму збору статистичної інформації та її оперуванням а також законодавче регулювання даної сфери.

Таким чином, принципи та методи дослідження у сукупності розкривають повну картину процесів управління статистичними даними та висвітлюють вагомий вплив державних статистичних спостережень на прийняття управлінських рішень.

РОЗДІЛ 2

ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ ДОСЛІДЖЕННЯ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ ДЕРЖАВНИХ СТАТИСТИЧНИХ СПОСТЕРЕЖЕНЬ У РЕГІОНІ

2.1. Організаційно-правові засади публічного адміністрування державних статистичних спостережень в Запорізькій області

Організація статистики згідно Конституції України визначається виключно законами. Виходячи з цього, Державною службою статистики України була проведена велика робота з підготовки пакета законопроектів у сфері статистики. Верховною радою України було прийнято такі закони: «Про державну статистику» [75], «Про Всеукраїнський перепис населення» [71], «Про внесення змін у деякі законодавчі акти України у зв'язку із прийняттям Закону України «Про державну статистику» [72]. Збір інформації про функціонування країни та її аналіз виступають основою для формування цілісної та ефективної системи публічного управління на державному рівні та на рівні місцевого самоврядування.

Державна статистика України також керується такими нормативно-правовими документами: «Про інформацію» [77], «Про доступ до публічної інформації» [76], «Про державну службу» [74], «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо організації статистичних спостережень» [73].

Закон України «Про державну статистику» введено в дію з дня прийняття (згідно з Постановою Верховної Ради України від 17 вересня 1992 року № 2615-ХІІ) із змінами і доповненнями, внесеними Законами України, остання зміна від 16 жовтня 2012 року № 5463-УІ. Закон регулює правові відносини в галузі державної статистики, визначає права і функції органів державної статистики, організаційні засади здійснення державної статистичної діяльності з метою отримання всебічної та об'єктивної статистичної інформації щодо економічної, соціальної, демографічної та екологічної ситуації в Україні та її регіонах і

забезпечення нею держави та суспільства [38, с. 4]. Цей документ є основоположним базисом, який визначає організаційні засади здійснення державної статистичної діяльності.

На підставі базового Закону органи державної статистики мають право вивчати стан первинного обліку і статистичної звітності, перевіряти достовірність первинних і статистичних даних, поданих респондентами, а також застосовувати при цьому у порядку, встановленому спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади у галузі статистики, метод безпосереднього відвідування виробничих, службових та інших приміщень, ділянок тощо юридичних осіб, їх філій, відділень, представництв та інших відособлених структурних підрозділів, а також громадян – суб'єктів підприємницької діяльності [47, с. 38]. Тобто у державного управління статистики є весь комплекс важелів для управління інформацією відносно функціонування основних суспільних інститутів, що робить його ваговою складовою державної влади.

Вище перелічені законодавчі акти повністю відповідають основним принципам офіційної статистики Організації Об'єднаних Націй (ООН), адаптовані до законодавства Європейського Союзу (ЄС) у сфері статистики, а також отримали позитивну оцінку Євростату і статистичного департаменту МВФ (Міжнародного валютного фонду) [18]. Їх прийняття створило відповідні правові та організаційні умови для подальшого розвитку державної статистики в Україні.

За роки незалежності державна статистика України, основним завданням якої є об'єктивна оцінка соціально-економічного розвитку країни, зазнала значних змін. Проте для підняття статистики до сучасного міжнародного наукового рівня, задоволення потреб системи управління та інших соціально-економічних суб'єктів в якісній, повній, різноманітній і своєчасній інформації, вкрай необхідна докорінна її перебудова, а також уніфікація до європейських стандартів.

Відповідно до законодавчої бази в Україні визначено важливі принципи інформаційних взаємовідносин: принцип гарантованості права на інформацію; принцип відкритості, доступності інформації та свободи її обміну; принцип об'єктивності, вірогідності інформації; принцип повноти та точності інформації; принцип законності одержання, використання, поширення та зберігання інформації.

В Запорізькому регіоні державні статистичні спостереження проводяться Головним управлінням статистики в Запорізькій області. Статистична установа є територіальним органом Державної служби статистики України та в межах наданих повноважень здійснює реалізацію державної політики у сфері статистики. Цей обласний підрозділ враховує районний розподіл територіальної одиниці, що є унікальним симбіозом організаційного будівництва, який включає і регіональний, і функціональний розподіли одночасно.

Обласний рівень забезпечує збирання статистичних даних від підзвітних статистичних одиниць, одержує статистичні дані по каналах зв'язку з районного рівня, виконує оброблення, аналіз статистичної інформації в межах територій, забезпечує нею керівні органи регіону і передає інформацію на державний рівень по каналах зв'язку. Функціонально-обласний рівень будується на основі локальної обчислювальної мережі обласного управління статистики [97, с. 101].

У Запорізькій області Головне управління статистики підпорядковується Держстату і є юридичною особою публічного права і складовою частиною єдиної системи органів державної статистики [65].

Основною спрямованістю організації державних статистичних спостережень відбуваються у наступних галузях: статистики промисловості; статистики інвестицій та будівництва; статистики сільського господарства та навколишнього середовища; статистики торгівлі; статистики послуг, транспорту і зв'язку; статистики фінансів; статистики цін та заробітної плати;

статистики розвитку домогосподарств; статистики народжуваності та смертності, міграції та інші.

При виконанні своїх функціональних завдань Головне управління статистики керується вище переліченою нормативною базою, на основі якої затверджене Положення про Головне управління статистики у Запорізькій області [65]. Положення визначає основні завдання та мету діяльності Головного управління статистики. Документом також визначені межі повноважень та права державного органу статистики у Запорізькій області. Реалізуючи визначені у Положенні завдання, державна статистична установа організовує та проводить статистичні спостереження у Запорізькій області, шляхом збирання форм державної статистичної звітності та проведенням спеціально організованих статистичних спостережень. Таким чином забезпечуючи місцеві державні органи та органи місцевого самоврядування статистичною інформацією у визначених обсягах та строки.

Опираючись на документ Головне управління статистики проводить у Запорізькому регіоні державну статистичну політику, виконує організуючі, контролюючі, регулюючі, аналітичні функції, але управлінським центром залишається Державна служба статистики України.

Окремі Положення, які визначають напрямки діяльності мають і управління та відділи органу державної статистики. Наприклад, відділ ведення та контролю даних вибіркового обстеження населення має своє Положення [64], яке регламентує та регулює саме його шматок роботи, що є достатньо організовано. Документом визначаються конкретні завдання відділу та визначаються основні напрямки діяльності.

Важливі керівні установки та регламенти діяльності статистичних органів містяться у наказах Державної служби статистики України. Одним із таких наказів [61] визначаються основні засади, яких повинні дотримуватися органи державної статистики для забезпечення статистичною інформацією належної якості відповідно до потреб суспільства.

Одним із зобов'язань служби статистики, відповідно до Політики з якості в органах державної статистики є: «Постійно вдосконалювати управління якістю в органах державної статистики та здійснювати його моніторинг» [61]. Як ми бачимо, удосконалення діяльності статистичної сфери знаходиться у постійному русі та особлива увага приділяється саме якості статистичної інформації, її збору та опрацюванню.

Політика поширення статистичної інформації органами державної статистики [62] визначаються настанови щодо розробки, механізмів поширення та використання статистичної інформації. Найголовнішою директивою є зрозумілість та доступність для широких кіл користувачів статистичного продукту.

Наказом Державної служби статистики України від 17.08.2018 № 170 затверджені Принципи діяльності органів державної статистики України, які постають у такому вигляді: «1. Професійна незалежність; 2. Повноваження щодо збирання даних; 3. Достатність ресурсів; 4. Зобов'язання щодо забезпечення якості; 5. Конфіденційність статистичної інформації; 6. Неупередженість і об'єктивність; 7. Ґрунтовність статистичної методології; 8. Відповідність статистичних процедур; 9. Помірне навантаження на респондентів; 10. Ефективність витрат; 11. Відповідність; 12. Точність та надійність; 13. Своєчасність і пунктуальність; 14. Послідовність і зіставність; 15. Доступність і зрозумілість» [69].

Ці принципи визначають особливості збору даних, співпраці між респондентами (учасники інтерв'ю) та статистичним державним органом. Важливість цих принципів проявляється у впливі на організаційну складову діяльності державного статистичного органу та на якість одержуваних даних.

Основою внутрішньої організації роботи державного статистичного органу є Регламент Головного управління статистики у Запорізькій області [82]. Цей документ визначає різні сторони діяльності Управління статистики: повноваження керівництва, організацію роботи з документами, порядок проведення нарад, порядок взаємодії з місцевими органами державної влади та

органами місцевого самоврядування, порядок взаємодії із засобами масової інформації та користувачами, організацію роботи зі зверненнями громадян, а також організацію та планування роботи.

Основою для організації діяльності Головного управління статистики є План державних статистичних спостережень, затверджений Кабінетом Міністрів України, програма державних статистичних спостережень, план роботи з кадрами в органах державної статистики та план підвищення рівня професійної компетентності працівників органів державної статистики, затверджені Головою Держстату.

Щорічно Головним управлінням статистики в Запорізькій області складається програма діяльності, яка містить пункти щодо заходів з організації державних статистичних спостережень, підготовки інформаційно-аналітичних матеріалів, проведення перевірок, координації діяльності структурних підрозділів, роботи з користувачами статистичної інформації і респондентами.

На підставі Програми структурні підрозділи щомісячно складають поточні плани роботи, які подаються на розгляд та погодження начальнику та заступникам начальника Головного управління статистики відповідно до розподілу функціональних повноважень керівництва [82].

Координуюча та контролююча функція при виконанні плану діяльності здійснюється сектором планування, координації та моніторингу статистичної діяльності. На основі результатів виконання програми діяльності статистичного органу в Запорізькій області та за участі керівників структурних підрозділів складається річний звіт.

Важливим показником організованості державного органу є структура Головного управління Статистики в Запорізькій області. Ця структура постає у вигляді підрозділів обласного та районного (місцевого рівнів). Станом на 2017 рік обласний рівень включав 12 управлінь, які корегують роботу 34 відділів та 2 сектори. Місцевий рівень був представлений діяльністю 2 управлінь, 9 відділів та 4 секторів. У такому вигляді організації проводяться державні статистичні спостереження у Запорізькому регіоні.

У статистичній практиці державного органу використовується дві основні форми організації спостереження-звітність та спеціально-організовані спостереження.

Сьогодні Головне управління статистики у Запорізькій області проходить стан реформування. На 2019 рік та початок 2020 року прослідковується стан реорганізації статистичного органу, в результаті чого відбувається відтік кваліфікованих кадрів (скорочення штату працівників).

Внаслідок реорганізації структура Головного управління статистики зазнала деяких змін та вже станом на сьогодні має такий вигляд: 11 управлінь, 28 відділів та 5 секторів. Керівництвом управління та Сектором планування, координації та моніторингу статистичної діяльності організовується та планується діяльності Головного управління статистики, здійснюється координація та моніторинг роботи структурних підрозділів з питань статистичної діяльності.

Реорганізація системи Головного управління статистики Запорізького регіону вимагає продовження роботи із створення державної системи класифікації та кодування техніко-економічної та соціальної інформації, основною частиною якої є система статистичних класифікацій, гармонізованих з міжнародними.

Важливим важелем функціонування Головного управління статистики у Запорізькій області стала Програма розвитку державної статистики до 2023 року, затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 27.02.2019 № 222 [70]. Вона розроблена відповідно до вимог статті 15 Закону України «Про державну статистику» [75], визначає стратегічні напрями та перспективні завдання, спрямовані на забезпечення постійного підвищення якості статистичної інформації. Основні пункти Програми направлені на досягнення об'єктивності та доступності інформації, впровадження нових програм обробки даних та при цьому зменшення навантаження на респондентів та статистиків. Постійне налагоджування взаємодії для обміну адміністративними даними розкриває нові якісні можливості державної статистики.

Згідно з Програмою розвитку державної статистики до 2023 року основним проблемами, які потребують поступового розв'язання є:

- застарілість офіційного веб-сайту Держстату;
- високий рівень звітного навантаження на респондентів;
- відсутність механізму планування та координації інформаційної взаємодії між постачальниками даних;
- застарілість каналів комунікації для доступу користувачів до інформації, а також застарілість технічного забезпечення органів статистики;
- недостатній рівень підготовки кадрів [70].

Усі ці проблеми достатньо міцно гальмують процеси розвитку галузі державних статистичних спостережень, а також методикау вироблення та обміну інформацією.

Для вирішення проблемного простору статистики поступово реалізується Програма розвитку державної статистики до 2023 року, що проковує забезпечення користувачів об'єктивною та якісною, відкритою та доступною статистичною інформацією, яка надається в зрозумілій формі, поширюється у зручний спосіб і відповідає потребам користувачів. Це має досягатися шляхом створення цілісної національної статистичної системи, упровадження новітніх інформаційних технологій, сучасних методів і технологій збору, обробки та поширення інформації.

У системі розвитку державної статистики робиться великий нахил на процесно-орієнтоване управління, при якому використання новітніх інформаційних технологій стає основним визначальним інструментом впроваджуваного напрямку. У свою чергу цьому сприяє розвиток електронного врядування, яке сьогодні є не досконалим в наслідок відсутності відповідного програмного забезпечення. Процесно-орієнтоване управління постає у вигляді оптимізації та поліпшення ефективності процесів державної статистики за допомогою автоматизованих систем. Виходить основна мета державної статистики – це мінімум зусиль та витрат, які у свою чергу приводять до максимуму якісної інформації.

Таким чином, ефективність управління процесами, що відбуваються в соціально-економічному житті країни, неможливі без побудови сучасної, гнучкої та прозорої статистичної системи, яка може швидко і об'єктивно відображати тенденції у розвитку суспільства. Багато елементів суспільного життя стають точно визначеними лише як кількісні статистичні показники. Такі показники можливо отримати тільки завдяки вдалому використанню публічно адміністративним інструментам.

Н. Малиш та Л. Ільченко-Сюйва визначили основні завдання органів державної статистики:

- участь у формуванні державної політики в галузі статистики та забезпечення її реалізації;
- збирання, опрацювання, аналіз, поширення, збереження, захист та використання статистичної інформації щодо масових економічних, соціальних, демографічних, екологічних явищ і процесів, які відбуваються в Україні та її регіонах;
- забезпечення надійності та об'єктивності статистичної інформації;
- розроблення, вдосконалення і впровадження статистичної методології;
- забезпечення розроблення, вдосконалення та впровадження системи державних класифікаторів техніко-економічної та соціальної інформації, які використовуються для проведення статистичних спостережень;
- взаємодія інформаційної системи органів державної статистики з інформаційними системами державних органів, органів місцевого самоврядування, міжнародних організацій та статистичних служб інших країн шляхом взаємного обміну інформацією, що спрямовані на ефективне використання інформаційних ресурсів;
- забезпечення доступності, гласності й відкритості статистичної інформації, її джерел та методології складання;
- збереження і захист статистичної інформації [38, с. 5-6].

Спираючись на охарактеризовані авторами завдання, хочеться звернути увагу на те, що завданнями публічного адміністрування державних

статистичних спостережень теж є напрямки щодо «забезпечення», «збереження», «взаємодії», «захисту». Ці терміни і визначають управлінську складову процесів статистичних спостережень.

Державна служба статистики України грає головну роль у виробництві офіційної статистичної інформації та є основним координатором національної статистичної системи України, яка включає в себе усі органи, уповноважені проводити офіційну статистику. Особлива координуюча роль належить процедурі розробки щорічного Плану державних статистичних спостережень, а також в багаторічних статистичних програмах, як, наприклад, Стратегії розвитку державної статистики.

Державне управління та управлінських прийняття рішень відбувається на основі, розроблених організаційно-розпорядчих документів (розпоряджень, інструкцій, положень, правил, постанов). Таким чином, результати управлінських рішень залежать від чітко продуманої, системної та професійно

Отже, організаційно-правові засади діяльності Головного управління статистики в Запорізькій області доволі ґрунтовні, мають великий базис для достатньо успішних управлінських процесів. Державні статистичні спостереження регулюються та координуються низкою законодавчих документів та відповідних наказів Державної служби статистики України, що в свою чергу впливає на якість та оперативність оброблених даних. Публічне адміністрування наповнене елементами організаційної складової статистичної галузі. Кожна ланка державного статистичного органу забезпечена документами (Положеннями), що регламентують їх діяльності, а також виконують саме ті функції, які на них покладено. Нормативно-правові приписи представлені широким колом документів, таких як Закони України: «Про державну статистику», «Про інформацію», «Про державну службу». Додатковими правовими актами визначаються принципи, якість виконання поставлених завдань, професійна організованість статистиків. Основними завданнями сучасної державної статистики є реалізація державної політики у сфері статистики на що направлений адміністративний ресурс. Тому

статистична система, її відносини між статистичними установами, широким колом респондентів та користувачів даних, гарантії захисту конфіденційної інформації визначаються на законодавчому рівні.

Але існують і деякі проблеми, адже нормативно-правова база статистичної сфери сформована у початковий період незалежності країни, сьогодні прослідковується швидкий розвиток інформаційних технологій, тому державна статистика потребує негайної модернізації до рівня сучасних потреб та стандартів. Внесення суттєвих змін в управлінську та організаційну систему може створити гарний ґрунт для розвитку цієї системи на іншому, значно вищому рівні. Адже період технологій диктує сьогоднішні потреби.

2.2. Інформаційно-аналітичне забезпечення публічного адміністрування державних статистичних спостережень в Запорізькій області

Сучасний стан розвитку різних організаційних систем характеризується формуванням глобального інформаційного суспільства, що виражається у стратегічному значенні будь-якої аналітичної інформації. Інформація – це інструмент. Тому інформаційно-аналітичне забезпечення є однією з першочергових функцій у державній управлінській діяльності. Своєчасність прийняття державних управлінських рішень може бути достатньо ускладненою при відсутності необхідного інформаційного забезпечення. Необхідна інформаційна підтримка займає важливу нішу у роботі державних органів.

Особливим видом управлінських робіт, який спрямований на забезпечення ефективного та високого рівня управління є публічне адміністрування. Якість виконання управлінських процесів досягається за рахунок своєчасних коректив, які вносяться у дії виконавців з метою виконання ними встановлених вимог. Процеси адміністрування спираються на надходження достовірної та своєчасної інформації. В результаті чого відбувається вплив на виконувані роботи, забезпечується досягнення заданих результатів.

Сьогодні в Україні як ніколи важливість інформаційно-управлінських процесів не перебільшена. Державна політика направлена на стратегічні напрямки розвитку органів державної влади та місцевого самоврядування. Без чітких та якісних даних, які повністю демонструють становище тієї чи іншої сфери, такі стратегічні напрямки розвитку можуть бути провальними та невдалими.

Інформаційно-аналітичне забезпечення публічного адміністрування державних статистичних спостережень у Запорізькому регіоні має свої як сильні так і слабкі сторони. В якому вигляді сьогодні воно постає? На це питання ми будемо намагатися відповісти.

П. Сніцаренко у статті «Роль та місце інформаційного забезпечення в системі державного управління» надає таке цікаве визначення: «Інформаційно-аналітичне забезпечення – комплекс заходів, що реалізує процеси створення документованих інформаційних продуктів (аналітичних документів) на основі використання статичних інформаційних ресурсів (документованих даних та інформації), проведення розрахунків, моделювання ситуацій, їх аналізу і синтезу з метою підтримки прийняття відповідних рішень на всіх рівнях державного управління» [87]. У визначенні демонструється процес збирання, обробки та аналізування інформації, а також відповідні засоби та інструменти для проведення цих процесів у дію.

Достатньо близьким до нашої теми дослідження також є поняття «інформаційно-аналітичне забезпечення», яке надають у навчально-методичних матеріалах С. Телешун та І. Рейтерович. На їх думку, інформаційно-аналітичне забезпечення – це сукупність технологій, методів збору та обробки інформації, що характеризує об'єкт управлінського впливу (соціальні, політичні, економічні та інші процеси), специфічних прийомів їхньої діагностики, аналізу та синтезу, а також оцінки наслідків прийняття різних варіантів політичних рішень [93, с. 5].

Отож, у такому термінологічному вигляді більш зрозумілішим стає те, що основою інформаційно-аналітичного забезпечення є статистична методологія,

специфічні критерії та форми досліджень. Адже статистичне спостереження є однією із форм досліджень і заключним елементом тут є інструменти, які допомагають провести аналітичну діяльність.

Тому у такому випадку буде достатньо доречно більш детально звернути свою увагу на такий документ як Політика поширення статистичної інформації органами державної статистики [62], який розкриває саме інформаційну складову Головного управління статистики.

Політика поширення статистичної інформації органами державної статистики розроблена відповідно до законів України «Про державну статистику», «Про інформацію», «Про доступ до публічної інформації», Положення про Державну службу статистики, Принципів діяльності органів державної статистики, Концепції забезпечення статистичної конфіденційності, Етичного кодексу працівників органів державної статистики та з урахуванням основних вимог Фундаментальних принципів офіційної статистики ООН, Кодексу норм європейської статистики, інших стандартів Європейського Союзу, Організації Об'єднаних Націй і Міжнародного валютного фонду та кращої зарубіжної практики. Ця Політика призначена для використання органами державної статистики [62].

Отже, документ розроблений на основі базових нормативних директив, відповідає міжнародній практиці та складається з 15 позицій. Здається що сама назва документа вже розкриває його зміст, але насправді він більш глибокий. Політика поширення статистичної інформації органами державної статистики характеризується визначеними позиціями пропагування статистичної інформації, яка виробляється відповідно до плану державних статистичних спостережень.

Головною та першою засадою визначається доступність точної, надійної, своєчасної, пунктуальної, послідовної та зрозумілої інформації. Вільний доступ до інформації! Звучить як лозунг, яким пронизані майже усі пункти документу.

Далі документом визначається де саме та у якому вигляді постають інформаційні дані. Основним джерелом інформації визначаються офіційні

сайти та навіть друковані видання, які мають містити логотип статистичного органу, що надає даним достовірності. У нашому випадку офіційний сайт Головного управління статистики в Запорізькій області виступає головним джерелом поширення інформації у регіоні.

Важливим є те, що підготовка статистичної інформації, яка не передбачена планом державних статистичних спостережень, здійснюється на платній основі. Науковці ж отримують доступ до інформаційних ресурсів тільки за умови конфіденційності інформації, яка потребує захисту (наприклад персональні дані).

Взагалі органи статистики проводять політику захисту даних, які мають використовуватись лише за умови посилання на офіційне першоджерело. Це стандартна умова захисту інформації від перекручування.

Отже, документ побудований за структурою: яка інформація виробляється, хто може мати доступ до статистичної інформації, де можна знайти відповідну інформацію, яким чином її можна використовувати.

Виходячи із даних Звіту про результати діяльності Головного управління статистики у Запорізькій області за 2019 рік, розміщеного на офіційному сайті органу, варто оцінити об'єми досягнень. Звітно-статистична документація є заключним продуктом аналітичної діяльності державного статистичного органу.

У методичних матеріалах, які складені до дисципліни «Статистичні методи в державному управлінні» Н. Малиш зазначає, що з метою складання статистичної інформації органи державної статистики можуть використовувати такі джерела інформації:

- первинні та статистичні дані щодо респондентів, які підлягають статистичним спостереженням;
- адміністративні дані державних органів влади (за винятком органів державної статистики), органів місцевого самоврядування, інших юридичних осіб;

- дані банківської, фінансової і митної статистики, статистики платіжного балансу тощо;
- статистична інформація міжнародних організацій та статистичних служб інших країн тощо;
- оцінки та розрахунки, що здійснюються на основі зазначених вище даних [38, с. 4-5]. Відповідно, зазначене управління може використовувати всю повноту інформаційних джерел, а відтак основний упор в сфері публічного управління має надаватись методології дослідження.

Головне управління статистики у Запорізькій області має достатньо налагоджену систему взаємообміну інформацією з багатьма державними структурами, а саме такі угоди укладені між:

1. Державною службою зайнятості України;
2. Державною митною службою України;
3. Фондом державного майна України;
4. Національним банком України;
5. Головним територіальним управлінням юстиції у Запорізькій області;
6. Запорізькою обласною державною адміністрацією.

Висока аналітична діяльність забезпечується завдяки залученню респондентів, які використовуючи автоматизовану систему «Єдине вікно подання електронної звітності» надають велику кількість інформації для обробки.

Спеціалісти Головного управління статистики у Запорізькій області активно використовують анкети та запитальники, які допомагають у проведенні спеціально організованих державних статистичних спостережень.

З метою висвітлення діяльності органів державної статистики та забезпечення зворотного зв'язку з користувачами у 2019 році була створена сторінка у соціальній мережі «Фейсбук». Також продуктивність інформаційно-аналітичної діяльності можлива завдяки різного роду статистичних класифікаторів, наказів Державної служби статистики України, яка визначає методологічні основи досліджень.

Як зазначає Н. Дяченко, систему інформаційно-аналітичного забезпечення управління слід визначати як взаємозалежну та, відповідним чином, сформовану сукупність організаційних, організаційно правових, інформаційних, методичних, програмно-технологічних компонентів, що забезпечує необхідну якість прийнятих управлінських рішень за рахунок раціонального використання інформаційних ресурсів та інформаційних технологій [38]. Розглядаючи напрямки розвитку державної статистики в Україні, не можливо не погодитись з думками авторки.

Завдяки інформаційно-аналітичному забезпеченню державний статистичний орган проводить досить складну інформаційно-аналітичну роботу. Такий напрямок діяльності не можливий без принципів, які постають у формі обов'язкових норм.

Такі основні принципи постають у такому вигляді:

- формування мети досліджень (це основа підходу для вирішення питання «для чого» проводиться дослідження);
- створення понятійного апарату (що дозволяє формувати судження й умовиводи в певних категоріях);
- забезпечення достатньої інформованості (досягнення «критичної» маси);
- розкриття значення фактів (обробити «сирі» факти);
- встановлення причин та наслідків;
- врахування історичного розвитку та національного характеру;
- визначення тенденцій розвитку;
- забезпечення високого рівня достовірності;
- формування висновків і рекомендацій;
- наявність зворотного зв'язку (аналітик повинен знати оцінку споживачів, як використовуються результати досліджень) [93, с. 6-7]. Можна з упевненістю сказати, що ці принципи у повній мірі використовуються у інформаційно-аналітичній роботі статистичних органів.

Аналізуючи Політику поширення статистичної інформації органами державної статистики слід виокремити із тексту принципи інформаційно-аналітичного забезпечення, якими керується система Управління статистики:

- принцип структурованості;
- принцип якості;
- принцип системності;
- принцип своєчасності;
- принцип гнучкості;
- принцип інтеграційної обробки;
- принцип методичної єдності;
- принцип оперативності.

На нашу думку, формування необхідної інформації в процесі управління повинно проходити наступні етапи:

- виявлення та збір інформації щодо результатів діяльності;
- оцінка та аналіз отриманої інформації за допомогою відповідних методів;
- виявлення та з'ясування актуальних аспектів даної інформації;
- визначення умов, при яких проблеми можуть бути вирішені.

Цікавим напрямком діяльності органів державної статистики, який визначає вищевказані етапи формування інформації, є популяризація надання статистичної інформації на платній основі. Порядок та умови надання таких послуг визначаються Положенням про проведення статистичних спостережень та надання органами державної статистики послуг на платній основі [66]. У разі замовлення платної статистичної інформації особа, що запитує, відшкодовує витрати, пов'язані з наданням статистичної інформаційної послуги. Для проведення розрахунків проводиться підготовка відповідного пакету документів (контракт, рахунок-фактура). Оплата послуг, пов'язаних з підготовкою та наданням інформації, здійснюється банківським переказом. Вартість запитуваної конкретної інформації залежить від кількості та часу, витраченого на її підготовку. Надання таких послуг відбувається на основі

Переліку послуг, що надаються органами державної статистики на платній основі, який міститься у Положенні.

Основними напрямками інформатизації органів державної статистики є процеси створення на основі розвитку сучасних інформаційних технологій, програмного забезпечення та технічних засобів у максимально короткі строки інформаційно-аналітичної системи органів державної статистики на якісно новому рівні для забезпечення достовірною та ефективною статистичною інформацією органів державної влади, місцевого самоврядування та доступності результатів оброблення та аналізу статистичних даних для широкого кола громадськості, наукових установ, навчальних закладів, суб'єктів господарювання, ЗМІ та інших користувачів.

Ефективності інформаційно-аналітичного забезпечення має сприяти впровадження електронного врядування на розвиток якого сьогодні робиться великий нахил. У такій формі публічне адміністрування може забезпечувати підвищену результативність, відкритість та прозорість органів державної статистики завдяки інформаційно-телекомунікаційним технологіям орієнтованих на задоволення вимоги громадян.

Для розвитку системи електронної звітності органів державної статистики актуальним є розроблення та впровадження безоплатного програмного забезпечення для подання електронної звітності, а також програмного забезпечення для створення електронних форм звітності для їх своєчасної актуалізації (до 60 відсотків форм державних статистичних спостережень щороку зазнають змін) [70].

Важливу роль у організації державних статистичних спостережень відіграють державні стандарти України. Вони представлені у формі статистичних класифікаторів, за допомогою яких відбувається групування та систематизація статистичних даних.

Серед сучасних проблем, які зустрічаються під час збору статистичної інформації у Запорізькій області виділяють:

1. Неправильне застосування статистичної методології. На сьогоднішній день актуальним питанням в Запорізькій області є узгодженість національних, та міжнародних стандартів статистичного дослідження. Оскільки встановлення закономірностей масового явища відбувається через спостереження окремих його елементів (поведінка яких може суттєво різнитись), тому при цьому існує можливість отримання невірних висновків.

2. Підвищення ефективності автоматизованих систем управління. Необхідно створити автоматизовані банки даних, розподільчі банки даних, які в свою чергу могли б стати основою для створення Єдиної статистичної інформаційної системи, що сприятиме запровадженню в практику сучасних статистичних методів аналізу, імітаційних та прогнозних методів.

3. Оптимізація звітності. Потрібно впроваджувати замість суцільної звітності вибірккові обстеження, одноразові обліки чи опитування, що приведе до оперативного і поглибленого аналізу.

4. Забезпечення надійності і достовірності статистичної інформації [84].

Весь науковий рівень статистичної методології, що застосовується в Україні, у тому числі у Запорізькій області, повинен відповідати методології і стандартам світової статистичної практики.

До недоліків збирання статистичної інформації можна також віднести: значні витрати часу на збір та обробку даних; великі обсяги та недостатня якість даних; відсутність класифікаторів, довідників, реєстрів, методичних видань та розробок; несвоєчасне надання інформації користувачам; перевантаженість респондентів різними звітними формами.

В сучасних умовах в Україні відсутня єдина Концепція формування інформаційно-аналітичного забезпечення публічного адміністрування державних статистичних спостережень, що потребує вдосконалення на законодавчому рівні.

Систему інформаційно-аналітичного забезпечення можна визначити як взаємозалежну та відповідним чином сформовану сукупність організаційних, організаційно-правових, інформаційних, методичних, програмно-технологічних

компонентів, що забезпечує необхідну якість прийнятих управлінських рішень за рахунок раціонального використання інформаційних ресурсів та інформаційних технологій [22, с. 300]. Можна зробити висновок, що інформаційно-аналітичне забезпечення постає у нашому дослідженні, як особлива організація інструментів (особливий управлінський процес), яка направлена на отримання якісних інформаційних висновків.

Підтримуючи в цілому міркування щодо публічного управління системи державної статистики, слід відзначити, що будь-яке реформування повинно активізувати спроможність статистичних спостережень виконувати покладені на неї функції та забезпечувати інформацією широке коло споживачів для якісної оцінки соціально-економічних процесів. На сьогоднішній момент управлінські ініціативи щодо скорочення штату, зменшення кількості форм статистичних спостережень мають ряд недоліків, що потребують доопрацювання та усунення.

Отже, загальна програма реформування статистичних органів України, невід'ємною частиною якої є регіональні державні статистичні органи, одним із яких є Головне управління статистики у Запорізькій області, відповідно до міжнародних стандартів, підлаштовує під сучасний лад і організаційні процеси у статистичних органах Запорізького регіону. Цей процес неодмінно має позитивні риси і зрушення, але проблемні питання теж його супроводжують. Можливо у кінцевому процесі завершення реформування цієї сфери проблемні питання будуть таки вирішені.

Важливим інформаційним ресурсом залишається офіційний сайт Головного управління статистики у Запорізькій області, на якому викладаються звіти про різні процеси, дані та розрахунки, які стосуються Запорізької області. У час швидких та іноді кардинальних змін, які стають результатом реформаторської політики держави, а також криз у різних галузях діяльності, питання щодо управління процесами збору та обробки якісної, оперативної інформації, а також правильного використання здобутих даних має ключове значення успішного розвитку. Виходить що публічне адміністрування

державних статистичних спостережень є координатором успішних управлінських рішень взагалі.

Формування сучасного інформаційно-аналітичного простору надає можливість у повній мірі оперативно аналізувати та проводити оцінювання ситуацій в усіх сферах і галузях діяльності суспільства. Для цього державні програми відповідного спрямування рухаються у напрямку здійснення інтеграції вже існуючих інформаційних систем та інформаційних ресурсів, тобто основним викликом сьогодення є створення єдиної інформаційно-телекомунікаційної системи збору, обробки та передачі даних, необхідних для прийняття стратегічно важливих рішень у сфері управлінських процесів. Особливо слід звернути увагу на організаційне керівництво, яке забезпечує Головне управління статистики у Запорізькій області та спираючись на вище перелічені норми та принципи діяльності впроваджує у життя державну статистичну політику у Запорізькому регіоні. Також, потрібно розуміти, що основним управлінським напрямком державної статистики є здійснення своєї діяльності не заради самої себе, а задля забезпечення достовірною інформацією чотири основні групи користувачів: громадянське суспільство, органи влади, господарські структури (бізнес) і міжнародні організації. У сучасному суспільстві потреба у якісній статистичній інформації постійно зростає, і відчувається швидше її недолік, ніж надлишок.

РОЗДІЛ 3

ПРАКТИЧНИЙ АСПЕКТ ДОСЛІДЖЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ВІДДІЛУ ВЕДЕННЯ ТА КОНТРОЛЮ ДАНИХ ВИБІРКОВИХ ОБСТЕЖЕНЬ НАСЕЛЕННЯ ГОЛОВНОГО УПРАВЛІННЯ СТАТИСТИКИ В ЗАПОРІЗЬКІЙ ОБЛАСТІ

3.1. Сучасний стан регулювання державних статистичних спостережень у відділі ведення та контролю даних вибіркового обстеження населення

Регулювання державних статистичних спостережень представлено цілою ієрархічною системою взаємозв'язків. Такі взаємозв'язки не можливі без організованих управлінських процесів.

Завдяки публічному адмініструванню державних статистичних спостережень відбувається забезпечення реалізації законів, що регулюють сферу статистики, відбувається кероване управління персоналом та респондентами, забезпечується надання послуг населенню та найголовніше відбувається взаємодія публічних адміністрацій з юридичними і фізичними особами.

Гарним прикладом, у діяльності якого враховуються вищезазначені вимоги є відділ введення та контролю даних вибіркового обстеження населення управління збирання, введення та контролю даних вибіркового обстеження населення Головного управління статистики у Запорізькій області (далі – відділ).

Відповідно до Положення відділу введення та контролю даних вибіркового обстеження населення управління збирання, введення та контролю даних вибіркового обстеження населення Головного управління статистики у Запорізькій області відділ є структурним підрозділом управління збирання, введення та контролю даних вибіркового обстеження населення Головного

управління статистики у Запорізькій області, що в межах наданих повноважень здійснює реалізацію державної політики у сфері статистики [64].

Відділ у своїй діяльності керується Конституцією та законами України, указами Президента України й актами Кабінету Міністрів України, наказами й дорученнями Голови Держстату, Регламентом та наказами Головного управління статистики, Положенням про Головне управління статистики в Запорізькій області, Положенням про управління та цим Положенням [64].

Основними завданнями відділу є участь у реалізації державної політики у сфері статистики в регіоні, а саме: збирання та опрацювання форм державного статистичного спостереження щодо вибірових обстежень населення (домогосподарств) (обстеження умов життя домогосподарств, обстеження робочої сили, обстеження сільськогосподарської діяльності населення в сільській місцевості) [64]. Домогосподарствами вважаються сукупність спільно проживаючих осіб, які ведуть спільний побут та господарство, дослідження яких є неодмінною складовою розуміння загальної картини добробуту більшості таких сукупностей осіб.

Велику роль у функціонуванні структурного підрозділу статистики відіграють основні управлінські обов'язки начальника відділу введення та контролю даних вибірових обстежень населення. Відповідно до посадової інструкції начальник відділу виконує значний перелік обов'язків, а саме:

1. Забезпечує одержання, кодування, введення, контролю, коригування, формування та передачу файлів первинних даних вибірових обстежень населення на державний рівень.

2. Організовує проведення базового та планового контролів якості роботи фахівців з інтерв'ювання за програмами вибірових обстежень населення. Підготовку таблиць підсумків контролів, оглядових листів за результатами роботи фахівців з інтерв'ювання щодо якості заповнення звітно-статистичної документації.

3. Здійснює необхідні заходи щодо вдосконалення організації роботи відділу, підвищення рівня її ефективності, відповідальності кожного працівника за доручену йому ділянку роботи.

4. Здійснює моніторинг виконання завдань та індивідуальних програм підвищення рівня професійної компетентності працівниками відділу.

5. Приймає участь у розробленні плану державних статистичних спостережень, підготовці комплексної програми роботи Головного управління статистики.

6. Забезпечує відповідно до законодавства збереження та захисту статистичної інформації, дотримання її конфіденційності.

7. Організовує роботу з проведення апробацій та своєчасного впровадження комплексів електронної обробки інформації.

8. Забезпечує якісну та своєчасну підготовку кореспонденції відповідно до інструкції з діловодства та використання системи електронного документообігу.

9. Організовує роботи з підвищення кваліфікації працівників відділу.

Перелічені обов'язки тісно пов'язані з публічним адмініструванням статистичної галузі Запорізького регіону та впливають на розвиток організаційно-управлінських процесів, які відбуваються у Головному управлінні статистики.

Завдяки діяльності відділу організовується робота з проведення вибірових обстежень населення з питань умов життя домогосподарств, економічної активності, сільськогосподарської діяльності населення та інших тематичних опитувань. Також координується робота уніфікованої мережі фахівців з інтерв'ювання в ході проведення цих обстежень.

Отже, начальник відділу ведення та контролю даних вибірових обстежень населення Головного управління статистики у Запорізькій області протягом року виконує комплекс управлінських завдань, а саме: організовує, координацію та методичне керівництво з питань введення та контролю даних вибірових обстежень населення (моніторинг виконання завдань працівниками,

розподіл ділянок роботи спеціалістів відділу для підвищення ефективності роботи, покращення якості роботи фахівців з інтерв'ювання, шляхом проведення семінарів, консультацій та додаткових інструктажів); готує файли первинних даних до відправки на державний рівень (логічний, арифметичний контроль файлів первинних даних та їх редагування, удосконалення контролю); проводить підсумок базового та планового контролів роботи фахівців з інтерв'ювання (складає звітність про роботу фахівців з інтерв'ювання щодо якості заповнення анкет та запитальників); підвищує рівень професійної компетенції персоналу (проводить внутрішні навчання з працівниками відділу та складає план щодо навчання у кваліфікованих центрах).

В Україні процеси обстеження умов життя домогосподарств мають багату історичну традицію. У полі зору завжди були доходи, витрати та споживання родин, які могли сигналізувати про різні проблемні сторони життя. Починаючи з періоду незалежності нашої країни питання дослідження домогосподарств постало під особливим кутом. Такі дослідження були та залишаються показником розвитку українського суспільства, регіонів, міст.

До форм проведення державних статистичних спостережень відносять дані, які постають у вигляді відповідної звітності. Звітність – це певна інформація, яка подається до органів статистики у вигляді спеціально затверджених форм.

Існують також спеціально організовані спостереження, які охоплюють сфери діяльності, що не вловлюються звітністю. Спеціально організовані спостереження організовуються за допомогою переписів, обліків, опитувань та спеціальних обстежень.

Н. Малиш та Л. Ільченко-Сюйва надають визначення спеціально організованим спостереженням:

1. Перепис – суцільне або вибіркоче спостереження масових явищ з метою визначення їх розміру та складу на певну дату. Перепис здійснюється періодично (як правило, з рівним інтервалом) або одноразово.

2. Обліки – суцільні спостереження масових явищ, які ґрунтуються на даних огляду, опитування та документальних записів.

3. Спеціальні обстеження – несуцільне спостереження окремих масових явищ згідно з певною тематикою, що виходить за межі звітності. Вони можуть бути періодичними або одноразовими.

4. Опитування – несуцільне спостереження думок, мотивів, оцінок, що реєструються зі слів респондентів [38, с. 6-7].

З цього переліку спеціально організованих спостережень для відділу Головного управління статистики найбільш важливою та цінною залишається форма опитування.

Працівниками відділу проводиться організація обстеження умов життя домогосподарств, результатом яких є отримання даних та характеристик умов життя, структури фактичних витрат, ресурсів та інших показників рівня життя домогосподарств, які визначені специфічними класифікаторами.

За допомогою державних статистичних спостережень такого роду вивчається вплив соціально-економічних процесів на життєвий рівень домогосподарств Запорізького регіону. Таким чином до аналітичного структурного елемента державної статистики надходить така особливо важлива інформація: про рівень життя населення; про споживання продовольчих, непродовольчих товарів та послуг; про структуру фактичних витрат населення; про якість житлових умов домогосподарств; про рівень для домогосподарств послуг охорони здоров'я, можливості придбання ліків та медичного приладдя; про доступність домогосподарств до різних товарів та послуг, а також про доступ до інформаційних та комунікаційних технологій.

Основними завданнями згідно з Положенням відділу є:

1) здійснення формування каталогу домогосподарств, відібраних для вибіркового обстеження населення;

2) здійснення розрахунку дат проведення інтерв'ю в домогосподарствах та побудову графіків роботи фахівців з інтерв'ювання;

3) забезпечення фахівців з інтерв'ювання звітно-статистичною документацією, методичними та інструктивними матеріалами для проведення вибіркового обстеження населення;

4) здійснення розсилки листів-запрошень домогосподарствам з запрошенням до участі у вибіркового обстеження населення, а також листів-подяки за участь;

5) здійснення контролю первинних даних вибіркового обстеження населення;

6) здійснення введення та коригування первинних даних вибіркового обстеження населення;

7) здійснення формування та передачі файлів первинних даних вибіркового обстеження населення на державний рівень;

8) здійснення підготовки оглядових листів за результатами роботи фахівців з інтерв'ювання з метою перевірки якості заповнення форм з питань вибіркового обстеження населення;

9) здійснення заповнення журналів та таблиць підсумків базового контролю роботи фахівців з інтерв'ювання з питань вибіркового обстеження населення;

10) здійснення планового контролю якості роботи фахівців з інтерв'ювання щодо дотримання основних вимог до техніки проведення опитування за програмами вибіркового обстеження населення, оформлення результатів та підсумків планового контролю;

11) здійснення підготовки відомостей на оплату коштів домогосподарствам, які беруть участь в обстеженні умов їхнього життя;

12) надання фахівцям з інтерв'ювання консультативної допомоги з питань проведення вибіркового обстеження населення в межах своєї компетенції;

13) участь у нарадах, навчальних семінарах, вебінарах з фахівцями з інтерв'ювання;

14) забезпечення відповідно до законодавства збереження та захисту статистичної інформації, дотримання її конфіденційності;

- 15) участь у розробленні плану державних статистичних спостережень;
- 16) участь у підготовці пропозицій Держстату щодо формування державної політики у сфері вибіркового обстеження населення (домогосподарств) та забезпечує її реалізацію в регіоні відповідно до своєї компетенції;
- 17) забезпечення раціонального та ефективного використання, закріпленого за відділом, державного майна;
- 18) забезпечення ведення діловодства та архіву;
- 19) забезпечення ведення електронного документообігу органів державної статистики.

Виникає питання: яким чином відбувається організація достатньо складного процесу набуття статистичних даних?

На таке питання не можливо відповісти просто. Але відповідь таки є.

Базисом є вдалий вплив управлінського центру (Державної служби статистики України) на органи територіальних досліджень, затверджені інструкції, методичні матеріали, а особливо План державних статистичних спостережень, у розробленні якого Головне управління статистики у Запорізькій області активно приймає участь та який надає направлення дослідницького курсу.

Контролюючу функцію щодо виконання плану діяльності управліннями та відділами Головного управління статистики здійснює сектор планування, координації та моніторингу статистичної діяльності Управління.

На першому етапі працівниками відділу здійснюється огляд списку домогосподарств, які надаються Держстатом, адже домогосподарства вибираються вибірково за різними критеріями та класифікаціями.

Щорічно проводиться процес перегляду актуальності списків адрес домогосподарств, до якого залучаються фахівці з інтерв'ювання. За результатами перегляду актуалізації проводиться оновлення списків адрес домогосподарств на наступний звітний період.

До списку обстеження потрапляють особи, які входять до складу домогосподарств та постійно проживають за відібраними адресами.

Потім залучаються інтерв'юери, які проходять інструктажі з приводу проведення статистичного спостереження та консультації з приводу заповнення отриманої звітної документації.

Одним із видів (інструментів) управлінської діяльності відділу, завдяки яким виконуються поставлені завдання є такі форми звітно-статистичної документації:

1. Форма № 1-Умови життя домогосподарств «Контрольна картка складу домогосподарства»;

2. Форма № 2-Умови життя домогосподарств «Запитальник основного інтерв'ю»;

3. Форма № 3-Умови життя домогосподарств «Щоденник поточних витрат домогосподарства»;

4. Форма № 5-Умови життя домогосподарств «Квартальний запитальник про витрати і доходи домогосподарства»;

5. Анкета № 1 «Будівництво та ремонт»;

6. Анкета № 2 «Стан здоров'я членів домогосподарства. Наявність товарів тривалого користування/Доступ домогосподарств до окремих товарів та послуг»;

7. Анкета № 3 «Самооцінка доходів домогосподарства. Доступ домогосподарств до інформаційно-комунікаційних технологій»;

8. Анкета № 4 «Ефективність програм соціальної підтримки населення»;

9. Вказівки для фахівця з інтерв'ювання з питань організації та методології вибіркового обстеження населення (домогосподарств), які здійснюють органи державної статистики. Обстеження умов життя домогосподарств [44, с. 12-13].

Таким чином, існує не значний об'єм допоміжної документації у вигляді щоденників та анкет, які мають своє специфічне інформаційне наповнення, а саме: розглядають умови життя учасників опитування, фіксують дані членів домогосподарств, наявність землі та підсобного господарства, можливості купівельної спроможності різних товарів повсякденного вжитку, можливості

доступу до різних послуг (наприклад: медицина, комунальні послуги, інтернет, телебачення), наявність доходів та інше. Ці усі показники фіксуються інтерв'юерами протягом року.

Інтерв'юери так як і працівники відділу у своїй діяльності користуються «Вказівками для фахівця з інтерв'ювання з питань організації та методології вибіркового обстеження населення (домогосподарств), які здійснюють органи державної статистики» [12]. Ці вказівки розроблені спеціально для коригування обстеження умов життя домогосподарств та періодично оновлюються у відповідності до вимог часу.

Спеціалісти відділу проводять консультаційну та координуючу діяльність інтерв'юерів також користуючись вказівками з інтерв'ювання. По суті ці вказівки є основним документом, який визначає особливості діяльності та взагалі весь процес цього напрямку державних спостережень.

Отже, інтерв'юери виконуються процеси збору інформації чітко в рамках вказівок. Працівники відділу в рамках цих вказівок проводять обробку та коригування результатів обстеження домогосподарств.

Для проведення опитування керівництвом відділу затверджується спеціальний графік відвідувань інтерв'юерами домогосподарств та ці домогосподарства офіційно запрошуються до опитування. До вручення такого запрошення можуть залучатися інтерв'юери, але все ж пошта є основним засобом надіслання такого листа.

Важливо те, що представники домогосподарств у подальшому отримують кошти за участь у державному статистичному спостереженні, що є непоганим мотиваційним кроком. Така ж мотивація присутня і у діяльності інтерв'юерів, але розмір грошової винагороди залежить від якості заповнення звітно-статистичної документації.

Після проведення опитувань інтерв'юери надають отримані дані у вигляді звітно-статистичних документів до відділу введення та контролю даних вибіркового обстеження населення управління збирання, введення та контролю даних вибіркового обстеження населення, працівники якого ретельно перевіряють

правильність заповнення звітних бланків та вносять свої корективи. Здобута інформація аналізується шляхом внесення у базу даних (спеціальну програму – СУБД SQL Anywhere), яка зводить показники у потрібний вигляд.

Фахівці відділу проводять аналізи інформації за допомогою баз даних та наприклад зрівнюють ціни товарів, які купляють учасники опитування згідно з базою даних цін.

Отже, робота фахівців з інтерв'ювання обов'язково перевіряється відповідно до вимог і правил виконання таких статистичних спостережень. Такий контроль проводиться з метою перевірки достовірності та повноти інформації, яка вказана у анкетах, наданих інтерв'юерами до відділу. Фахівці відділу оцінюють рівень виконання завдань, за необхідності надають методичну допомогу, а також вносять виправлення до первинних даних державних статистичних спостережень. Таким чином, контроль є необхідною складовою будь-якого складного процесу діяльності.

Взагалі такий контроль проходить у 3 етапи:

1) базовий контроль – проводиться перевірка дотримання терміну надання та якості заповнення анкет фахівцями з інтерв'ювання. Такий вид контролю проводиться працівниками відділу на постійній основі для виявлення й усунення помилок, їх аналізу та проведення заходів щодо запобігання помилок.

2) плановий контроль представляє собою перевірку в домогосподарствах дотримання фахівцями з інтерв'ювання вимог щодо ефективності мотивації респондентів, а також перевірку знань звітно-статистичної документації, порядку проведення опитувань респондентів і заповнення анкет (запитальників). Плановий контроль роботи фахівців з інтерв'ювання проводиться один раз на 2 роки.

3) цілеспрямований контроль проводиться з метою поглибленої перевірки в домогосподарствах роботи окремих фахівців з інтерв'ювання, які надають до відділу анкети (запитальники) із численними помилками.

Кожен із видів контролю роботи фахівців з інтерв'ювання проходить поетапно: спочатку організація контролю, потім його проведення та визначення результатів контролю.

Результати отриманих відділом введення та контролю даних вибірових обстежень населення управління збирання, введення та контролю даних вибірових обстежень населення Головного управління статистики у Запорізькій області даних формуються Державною статистичною службою України у вигляді загальнодержавних збірників та статистичної інформації.

Статистичний збірник «Соціально-демографічні характеристики домогосподарств України» [90] містить інформацію про характеристику домогосподарств: їх житлові умови, наявність підсобного господарства (земельних ділянок, худоби, птиці свійської та бджіл), а також рівень просвітництва, статуси зайнятості членів цих господарств.

Збірник «Витрати і ресурси домогосподарств України» [89] надає на розгляд інформацію про рівень життя населення, характеристику їх доходів та витрат, наводить аналітичні дані щодо можливості доступності різних товарів та послуг та взагалі матеріальний добробут членів домогосподарств.

Також публікується та викладається на офіційний сайт Державної статистичної служби України великий масив таких збірників, як: Самооцінка населенням стану здоров'я та рівня доступності окремих видів медичної допомоги, Наявність у домогосподарствах товарів тривалого користування, Самооцінка домогосподарствами України рівня своїх доходів, Самооцінка домогосподарствами доступності окремих товарів та послуг, Доступ домогосподарств до Інтернету.

Отримані відділом дані також використовуються при підготовці збірників різної тематики: Соціальні індикатори рівня життя населення, Діти, жінки та сім'я в Україні, Жінки і чоловіки в Україні, Статистичний щорічник України, Україна в цифрах та Регіони України.

Отже, результатом управлінських процесів лише в одному напрямку може бути велика кількість публікацій, яка не зупиняється на переліченому.

Існує також деякий масив проблемних моментів у процесі виконання поставлених завдань відділом Головного управління статистики.

Однією з важливих проблем, на нашу думку, є недосвідченість та погана підготовка інтерв'юерів. Погана підготовка залучених інтерв'юерів впливає на якість зібраної інформації, а також на швидкість обробки інформації працівниками статистичного органу. Інтерв'юери часто роблять невірні позначки у документації або не роблять взагалі там де вони потрібні.

Особливої уваги слід приділити низькій зацікавленості інтерв'юерів у вдалих результатах опитування, адже розмір грошової винагороди слабо стимулює високу продуктивність їхньої праці.

Не досконала система оцінювання роботи інтерв'юерів також відноситься до проблемного поля діяльності статистичних органів.

Наступним важливим елементом, який впливає на роботу структурного елемента статистики є застарілість програмного забезпечення, яке потребує модернізації. Технічний прогрес швидкими темпами рухається вперед, потреба та швидкість здобуття нової статистичної інформації постійно змінюється, суспільство прагне мати статистичний продукт, який відповідає вимогам часу.

Рухаючись шляхом реформування статистичних органів у Головному управлінні статистики в Запорізькій області проводить реорганізація (ліквідація та злиття відділів, управлінь). Це позначилось на скороченні штатної чисельності працівників та збільшенні на кадровий склад робочого навантаження. Таким чином, як не прикро, але елементом сучасного реформування сфери статистики можна вважати лише скорочення на 20% чисельності співробітників територіальних органів та зменшення частки посадових окладів.

На нашу думку, виходячи з вищевказаних проблем, залишаються питання щодо якості державних статистичних спостережень. Відсутність культури якості, відсутність додаткових коштів на впровадження системи контролю якостю, відсутність стимулювання працівників, мала кількість навчальних

курсів для працівників, а також відсутність навчальних матеріалів та посібників з питань якості зумовлюють постійне поглиблення цієї проблеми.

Отже, якщо перераховувати організаційні засади державних статистичних спостережень, які проводяться відділом Головного управління статистики у Запорізькій області, слід відмітити, що вони мають достатньо складну процедуру, а саме: у відділі розроблюється, затверджується відповідний інструментарій, що включає анкети, вказівки для фахівця з інтерв'ювання, листи-звернення до населення; працівниками відділу формуються вибіркові сукупності домогосподарств; проводяться постійні інструктуючі наради з питань організації та методології проведення обстеження домогосподарств; проводиться постійне навчання фахівців із інтерв'ювання, а також підвищення кваліфікації працівників відділу, шляхом проходження відповідних курсів; працівниками відділу контролюється та координується збір інформації за допомогою опитування; проводиться обробка інформації, що міститься в анкетах-запитальниках; здобута інформація вводиться до електронної бази даних; узагальнення та контроль бази даних державних статистичних спостережень не лише на регіональному рівні, але й на національному рівні; працівники відділу контролюють та розроблюють показники якості інформації та її репрезентативності для різних рівнів використання; участь у підготовці до публікації різних аналітичних матеріалів.

Але досконалій управлінській діяльності відділу у сфері державних статистичних спостережень все ж заважають проблемні сторони функціонуючої галузі.

За допомогою організації відповідного напрямку діяльності працівниками відділу визначаються особливості побуту такого осередку суспільства як домогосподарства. Таким чином утворюється інформація про умови життя, купівельну спроможність та загалом якість життя учасників домогосподарств.

3.2. Напрямки оптимізації інструментів державних статистичних спостережень у відділі ведення та контролю даних вибіркового обстеження населення

Сучасний період діяльності відділу ведення та контролю даних вибіркового обстеження населення має досить організований характер. Але як ми зазначали у попередньому підпункті, має свої недоліки.

Тому оптимізація інструментів державних статистичних спостережень у відділі покликана забезпечити ефективний розвиток цього напрямку державних статистичних спостережень.

Під оптимізацією розуміється сукупність процесів модернізації та удосконалення механізмів діяльності за допомогою інструментів допомагають досягнути бажаних результатів, а інструменти являються засобами досягнення таких цілей. З точки зору практичної діяльності оптимізація інструментів державних статистичних спостережень є необхідністю та неодмінною умовою вдалого розвитку статистичної сфери.

Питання оптимізації інструментів державних статистичних спостережень постійно зберігає свою актуальність. Ця оптимізація повинна бути направлена на здобуття більш якісної інформації з найменшими зусиллями.

Така ситуація також стосується і відділу введення та контролю даних вибіркового обстеження населення управління збирання, введення та контролю даних вибіркового обстеження населення Головного управління статистики у Запорізькій області. Інструменти, які застосовуються при веденні та контролю повинні йти в ногу з часом. Адже в сучасних умовах швидких змін та нестабільних коливань в середині нашої країни (наприклад пандемії COVID-19) простежується високий рівень мобільності суспільства, що тягне за собою потребу у більш швидкому розповсюдженні та отриманні інформації. Для статистики це виклик.

Перший напрямок оптимізації повинен бути направлений на законодавчу основу. Формування правового поля державної статистичної діяльності, поступова адаптація нормативно-правових документів до міжнародних норм,

запозичення практичного досвіду має бути основним напрямком. У діяльності відділу чітко відчувається вплив центру (Державної служби статистики України). Саме цей центр має бути ініціатором змін. Із року в рік, від стратегії розвитку до стратегію розвитку, а основна мета цих програм не змінна. Змінюються тільки формулювання. Чіткий не змінний курс – це те що потрібно сфері статистики. Але сьогодні ми бачимо тільки затягування процесів законодавчих змін, а нові проекти нормативних документів так і залишаються проектами.

Перший напрямок удосконалення тягне за собою потребу у перебудові організаційної структури Державної статистичної служби, що вплине і на роботу відділу. Як зазначається у Стратегії розвитку державної статистики, сьогодні направлений курс на розвиток процесно-орієнтованого виробництва статистичної інформації.

У 2020 році вже проведено ліквідацію секторів, відділів та управлінь статистики у містах, районах та сільській місцевості. Очікується ліквідація управлінь, які займаються аналізом даних.

Отже, можливі реорганізації статистичних органів, ліквідація відділів та управлінь територіальних підрозділів або їх злиття. Результатом такого напрямку оптимізації національної статистичної системи може бити більш повне і якісне забезпечення суспільного запиту на інформацію, при цьому не перевантажуючи респондентів додатковими звітами.

Другий рівень нововведень можна назвати методологічним. Більшість інструкцій застаріли, методичні рекомендації оновлюються лише шляхом передрукування під іншою датою. Напрямок перегляду методології повинен братися до уваги.

Прикладом можуть слугувати пояснення щодо проведення співбесід зі спеціалістами з проблем організації та методології вибіркового обстеження населення (домогосподарств), які проводяться органами державної статистики, та оновлюються відповідно до змін у звітно-статистичній документації, які є незначними, але в той же час скорочують навантаження на респондентів.

Методологія деяких обстежень починаючи з 2019 року почала набувати новітніх змін, які знайшли свій прояв у оновлених стандартах статистичних спостережень. Але методологічні основи та підходи до проведення обстеження умов життя домогосподарств на цей час є незмінними з 1999 року.

Одним із перших поштовхів на шляху реального вдосконалення процесу проведення вибірових обстежень є проведення опитування щодо можливості та бажання респондентів надавати інформацію через мережу інтернет (в якому конкретно вигляді це буде проходити на даний час невідомо), яке проводиться водночас з основним інтерв'ю обстеження умов життя домогосподарств у листопаді та обстеження робочої сили за формою № 1-ОРС «Анкета домогосподарства» у січні. Це надасть змогу відмовитись від паперових форм звітно-статистичної документації всіх напрямків вибірових обстежень, а також скорочення персоналу, що у свою чергу призведе до суттєвої економії бюджетних коштів, що є дуже актуальним в даний час. Тому такий напрямок потребує активного подальшого впровадження в усі існуючі форми статистичного спостереження.

Правильна кадрова політика – це те, що приносить успіх у будь-якій галузі. На нашу думку, «мотиваційний» та «кваліфікаційний» напрямки можуть вплинути на якісні показники діяльності відділу. Мотивація у вигляді фінансового заохочення може активувати стимул до самоосвіти фахівців відділу, що позначиться на ініціативності та конкурентно-спроможності. Мотиваційний шлях перешкоджає плинності досвідчених кадрів.

Підвищення кваліфікації працівників часто має свої плоди. Збільшення навчальних курсів, семінарів, залучення працівників до наукових статистичних конференцій сприятиме висловленню свіжих думок з приводу діяльності відділу статистики.

Матеріальна забезпеченість державних органів постійно не встигає за технологічним та інформаційним прогресом. Тому оновлене технічне забезпечення дозволить підвищити оперативність обробки даних, а також можливості розповсюдження.

Усталеною загальносвітовою практикою є надання статистичною службою послуг на платній основі. Для проведення серйозних досліджень недостатньо даних, які були зібрані в рамках державної програми спостережень. Вченими та аналітиками часто проводяться дослідження в рамках грантових проектів, тому вони можуть передбачити певну суму у своєму бюджеті для отримання потрібних даних. А отже, такі дані можуть здобуватися в рамках додаткових платних послуг, адже дані, які збираються в рамках державної програми статистичних спостережень є безкоштовними.

Таким чином, сфера державних статистичних досліджень може отримати фінансову підтримку, шляхом надання додаткових платних послуг. Це дозволить заручити до статистичної галузі висококваліфіковані кадри, забезпечитись новітніми технічними засобами, а також збільшити оклади фахівців. Такі кроки дозволять підвищити загальну якість послуг, тому що дані на платній основі (оскільки користувачі, які заплатили за послугу, очевидно, будуть вимагати певного рівня якості).

Сьогодні у професійне життя фахівців державних органів статистики поступово входить електронне врядування. Не можна не погодитись з тим, що впровадження електронного врядування впливає на оперативність управлінських процесів, але такий напрямок поки що не досконалий.

Ще одна позиція – це удосконалення програмного забезпечення для більш спрощеної обробки доступних баз даних. На нашу думку, програма СУБД SQL Anywhere потребує або заміни або модернізації. Вона є одним із видів управління базами даних.

Окремої увагу слід приділити удосконаленню статистичних форм, анкет та бланків звітно-статистичної документації. Необхідні зміни до «Порядку здійснення контролю роботи статистиків з проведення вибіркового обстеження населення (домогосподарств) з питань обстеження умов життя домогосподарств» мають змінити систему оцінювання фахівців з інтерв'ювання.

Перспективним напрямком може бути розробка спеціальних мобільних додатків, які б могли виконувати функції інтерв'юерів та дистанційно, а головне оперативно, проводити збір потрібної інформації. Наприклад, фахівці відділу ведення та контролю даних вибіркового обстеження населення могли б проводити електронні опитування домогосподарств та отримувати заповнені анкети через якийсь мобільний додаток або електронний ресурс. Тим паче, що дистанційна робота в нинішніх умовах набуває популярності та має свої плюси. Як альтернативу можна використовувати «Кабінет респондента» на офіційних сайтах Головних управлінь статистик за областями для збирання даних всіх напрямків вибіркового обстеження, але все залежить від наявності якісного зв'язку, відповідних навичок як респондентів так і інтерв'юерів та спеціалістів відділів (управлінь). Тим більше, що певна дослідна експлуатація вже проводилась (основного інтерв'ю та контрольної картки складу домогосподарства). Адже в умовах дистанційної діяльності фахівців, через пандемію коронавірусної хвороби, можна заощадити велику кількість бюджетних коштів. Брак бюджету не в змозі вирішити це питання, але можливість залучення інвесторів або міжнародного фінансування могла б спростити цей процес.

Підвищення активності державного статистичного органу до розповсюдження офіційної інформації та контролю її якості. Цьому може посприяти удосконалення офіційного сайту Головного управління статистики у Запорізькій області, який отримає більш зрозумілий вигляд та на якому викладатиметься звітність про діяльність кожного структурного підрозділу окремо.

Розробка презентацій, інфографіки, а також відео та фото матеріалів забезпечить виникнення зацікавленості у суспільстві. На нашу думку, сухий текстовий матеріал притягує меншу увагу до розгляду та аналізу інформації сучасним споживачем.

Більш плідна робота зі ЗМІ та телебаченням, щодо створення рекламних продуктів може підвищити обізнаність громадян та підійме самосвідомість

суспільства. Слід згадати крилату фразу «Реклама – це двигун прогресу». Адже більша частина населення не розуміє де можна отримати дані, що з ними робити та як саме використовувати. На це повинна бути націлена популяризація інформації у максимальній різноманітності джерел. Використання банерів та взаємодія із виробниками різної продукції може привести до зацікавленості статистичним продуктом суспільними масами. Але це знову таки потребує не малої кількості коштів.

Окремим напрямком може бути популяризація даних статистики у соціальних мережах. Сьогодні Головним управлінням статистики у Запорізькій області вже робляться невеликі кроки у цьому напрямку. Адже у сучасному суспільстві розвиваються тенденції до активного споживання інформації взагалі. Тому розсилка цікавих статистичних даних, які були отримані шляхом державних статистичних спостережень Головного управління статистики у Запорізькій області, у мережі Інтернет та соціальних мережах може пропагувати поширення офіційної інформації та обмін її користувачами. Першим кроком було створення сторінки у фейсбуці. Але на цьому не варто зупинятися.

Статистична інформація має бути доступною та зрозумілою широкому загалу. Науковці, журналісти, прості громадяни мають право ознайомлюватись із продуктом статистичного органу. Моніторинг найбільш популярної та затребуваної інформації може стимулювати розвиток нових напрямків державних статистичних спостережень. Для цього в літку 2020 року було проведене тестування абсолютно нового додатка «Статистика в смартфоні», який надасть можливість оперативно та зручно отримувати публічну інформацію з наборів даних Держстату.

Також необхідним курсом є забезпечення посиленої безпеки конфіденційності у межах статистичної діяльності, захисту даних у електронному вигляді, що є необхідною умовою для безпечного функціонування державних електронних ресурсів та баз даних.

Важливим напрямком є розробка механізмів більш плідної співпраці із іншими державними органами та органами місцевого самоврядування. Налагодження професійних зв'язків прискорить обмін інформацією та вплине на загальну управлінську систему.

Замовлення послуг статистичних спостережень могло б користуватися широким попитом. Їх актуалізація дуже важлива. Будь-який державний орган чи приватна організація користуючись цими послугами поповнювали б бюджет державної статистики.

Отже, на нашу думку, основними напрямками оптимізації інструментів державних статистичних спостережень у відділі ведення та контролю даних вибіркового обстеження населення управління збирання, введення та контролю даних вибіркового обстеження населення Головного управління статистики у Запорізькій області, які ймовірно вплинуть на організацію внутрішньої діяльності є:

1. Нормативно-правовий напрямок оптимізації;
2. Методологічний напрямок оптимізації;
3. Мотиваційно-заохочувальний напрямок оптимізації;
4. Технологічний напрямок оптимізації;
5. Комунікаційний напрямок оптимізації.

Успішна реалізація перелічених напрямків оптимізації може дозволити:

- органам влади приймати рішення, ґрунтуючись на відкритих даних, і коригувати свій вектор діяльності в режимі реального часу;
- міжнародним організаціям – отримувати релевантну інформацію про Україну;
- населенню України – краще розуміти соціальну ситуацію як на локальному, так і на національному рівнях.

Основними напрямками роботи Державної служби статистики України в даний час має бути комплекс оптимізаційних заходів: покращити комунікацію між усіма учасниками обміну даними та гарантувати кожному з них розуміння як певних умов надання інформації, так і потреб в ній; переглянути існуючі

процедури збору даних з точки зору їх відповідності повноважень; переформатувати поточні процедури виробництва даних відповідно до вимог міжнародного досвіду, а також залучення альтернативних джерел інформації; технічна модернізація засобів передачі інформації і взаємообміну даними; точне визначення інформаційних потреб в залежності від цілей моніторингу.

Взагалі існує думка про створення незалежності регіональних структурних підсистем статистики від центру (Державної служби статистики України). Адже місцеві статистичні осередки краще орієнтуються у напрямках можливих статистичних досліджень.

Ці заходи мають бути регламентовані законами та іншими нормативно-правовими актами діяльність статистичної галузі. Організація навчальних курсів та тренінгів з питань вивчення статистичної методології, в тому числі новітніх методів збору даних вибудує напрямки узгодженості з законодавчою базою.

Усі ці напрямки оптимізації здаються простими але повна їх реалізація поки що не знайшла свого місця в органах державної статистики. Маємо надію, що із зростом попиту на якісну інформацію визначені нами напрямки будуть реалізовані у повній мірі. Цьому можуть посприяти альтернативні методи збору інформації, які значно полегшать процедуру отримання даних та зменшать навантаження на фахівців статистичної сфери. Розвиваючись шляхом впровадження новітніх напрямків оптимізації інструментів статистики ця сфера може вийти на якісно новий рівень управлінської структури статистичних спостережень. Особливо важливо те, що перелічені можливі напрямки оптимізації мають сформувати позитивний вплив на розвиток публічного адміністрування сфери державних статистичних спостережень та таким чином забезпечити інформаційні потреби якісними статистичними даними, а також створити плідний ґрунт для прийняття керуючими органами вірних управлінських рішень.

ВИСНОВКИ

Важливою передумовою підвищення результативності та ефективності державного управління є наявність об'єктивної, вірогідної та своєчасної статистичної інформації у процесі прийняття управлінських рішень органами державної та виконавчої влади, їх вміння проаналізувати цю інформацію, проінтерпретувати та зробити правильні висновки.

Застосування статистичних методів під час аналізу соціально-економічних явищ і процесів, які є об'єктами державного управління, дозволяє виявити закономірності і тенденції їх розвитку, тип причинно-наслідкових зв'язків між ними; отримати надійні характеристики для прийняття обґрунтованих рішень щодо вибору оптимальних шляхів розв'язання конкретних проблем чи подолання їх негативних наслідків за умов неповноти інформації та її мінливості у часі; спрогнозувати вплив тих чи інших факторів на соціально-економічний розвиток територій, а також можливий розвиток подій у процесі реалізації управлінських рішень.

Статистичні методи дають можливість приймати обґрунтовані рішення у сфері державного управління як на рівні держави, так і на рівні регіонів. Так, виконувати державну політику у цьому руслі в Запорізькій області покликане Головне управління статистики. Цей орган, як і кожний статистичний орган України вносить свої результати застосування статистичних методів, наприклад: в побудові макроекономічної моделі країни; в плануванні макроекономічних показників на основі прогнозу; в прогнозі надходжень у бюджет; в статистичному моделюванні доходів населення; у факторному аналізі та прогнозі безробіття; в класифікації регіонів за інвестиційною привабливістю, ступенем забрудненості, захворюваності.

Треба зазначити, що у нашій державі створено досить розгалужену і функціональну систему державної статистики з чітко розподіленими повноваженнями та напрацьованим управлінським досвідом.

Державною статистичною діяльністю є сукупність дій, пов'язаних з проведенням державних статистичних спостережень та наданням

інформаційних послуг, спрямована на збирання, опрацювання, аналіз, поширення, збереження, захист та використання статистичної інформації, забезпечення її достовірності, а також удосконалення статистичної методології.

Найважливішими завданнями статистики є (за А.Т. Мармоза):

1. Збирання, розробка, узагальнення і аналіз статистичних даних, які характеризують стан і розвиток суспільного виробництва і соціальної сфери України;

2. Всебічне дослідження на основі науково-обґрунтованої системи статистичних показників корінних перетворень економічних і соціальних процесів, що відбуваються у суспільстві.

3. Своєчасне забезпечення вичерпною і достовірною інформацією законодавчі, виконавчі, управлінські та господарські органи, а також широкої громадськості.

4. Розробка статистичних даних, які показують хід виконання планів економічного розвитку, а також статистичних даних, необхідних для складання планів і розробки прогнозів розвитку суспільства.

5. Розробка даних, які характеризують ефективність нових технологій, форм організації праці і виробництва, ринкових відносин, міжнародних економічних зв'язків.

6. Всебічне і глибоке вивчення пропорцій і взаємозв'язків у економіці, факторів і резервів підвищення ефективності суспільного виробництва, зростання продуктивності праці і життєвого рівня населення.

7. Удосконалення статистичної методології і системи статистичних показників, які характеризують стан і розвиток економіки і культури України, збирання і обробки статистичної інформації, економіко-статистичного аналізу соціально-економічних явищ і процесів, що відбуваються у суспільному житті України.

8. Розробка питань створення загальнодержавної автоматизованої системи збирання, нагромадження, обробки і аналізу статистичної інформації

на основі новітньої обчислювальної техніки. Збереження та захист статистичної інформації.

9. Забезпечення розробки, вдосконалення та впровадження системи державних класифікаторів техніко-економічної та соціальної інформації, які використовуються для проведення статистичних спостережень [40, с. 40-41].

На законодавчому рівні прийнято окремі нормативно-правові акти, які передбачають застосування окремих статистичних методів та показників для оцінювання соціально-економічного стану територій, ефективності діяльності органів державної влади.

Визначником основних дій для ухвалення управлінських рішень та важливою передумовою підвищення результативності та ефективності державного управління у сучасних умовах є наявність об'єктивної, вірогідної та своєчасної статистичної інформації у процесі прийняття управлінських рішень органами державної та виконавчої влади, їх вміння проаналізувати цю інформацію, проінтерпретувати та зробити правильні висновки. Тобто, процеси публічного управління державних статистичних спостережень впливають на загальнодержавні процеси прийняття ефективних управлінських рішень.

Якісна складова та достовірність статистичних даних, у наш час, представляють основу ефективних рішень, які сприяють успішному реформуванню різних сфер. Проте для підняття статистики до сучасного міжнародного наукового рівня, задоволення потреб системи управління та інших соціально-економічних суб'єктів в якісній, повній, різноманітній і своєчасній інформації, вкрай необхідна докорінна її перебудова.

Організаційно-правові засади діяльності Головного управління статистики в Запорізькій області доволі ґрунтовні, мають великий базис для достатньо успішних управлінських процесів. Державні статистичні спостереження регулюються та координуються низкою законодавчих документів та відповідних наказів Державної служби статистики України, що в свою чергу впливає на якість та оперативність оброблених даних. Кожна ланка державного статистичного органу забезпечена документами (Положеннями),

що регламентують їх діяльності, а також виконують саме ті функції, які на них покладено. Нормативно-правові приписи представлені широким колом документів, таких як Закони України: «Про державну статистику», «Про інформацію», «Про державну службу». Додатковими правовими актами визначаються принципи, якість виконання поставлених завдань, професійна організованість статистиків. Основними завданнями сучасної державної статистики є реалізація державної політики у сфері статистики на що направлений адміністративний ресурс. Тому статистична система, її відносини між статистичними установами, широким колом респондентів та користувачів даних, гарантії захисту конфіденційної інформації визначаються на законодавчому рівні.

Підтримуючи в цілому міркування щодо удосконалення системи державної статистики, слід відзначити, що будь-яке реформування повинно активізувати спроможність статистичних спостережень виконувати покладені на неї функції та забезпечувати інформацією широке коло споживачів для якісної оцінки соціально-економічних процесів. На сьогоднішній момент управлінські ініціативи щодо скорочення штату, зменшення кількості форм статистичних спостережень мають ряд недоліків, що потребують доопрацювання та усунення.

На початку роботи в рамках дослідження було визначено в якості гіпотези, що формування якісної інформаційної бази для повного задоволення потреб різного роду органів управління в статистичних даних передбачає створення ефективної статистичної системи, яка сприятиме правильному впровадженню курсу публічного адміністрування. Ця гіпотеза знайшла своє підтвердження, завдання вирішені та мета роботи досягнута.

Отже, сьогодні статистичні дослідження є визначальними в багатьох процесах нашої держави, а саме: в побудові макроекономічної моделі країни; в плануванні макроекономічних показників на основі прогнозу; в прогнозі надходжень у бюджет; в статистичному моделюванні доходів населення; у факторному аналізі та прогнозі безробіття; в класифікації регіонів за

інвестиційною привабливістю, ступенем забрудненості, захворюваності. Ці чинники дають можливість приймати обґрунтовані рішення у сфері державного управління як на рівні держави, так і на рівні регіонів.

Але на теперішній час залишається актуальною проблема формування якісної інформаційної бази для повного задоволення потреб різного роду органів управління в статистичних даних та подальшої адаптації нормативно-правової бази у галузі статистики до європейських вимог, що передбачає створення ефективної статистичної системи, яка вироблятиме необхідну інформацію для громадян, суб'єктів підприємницької діяльності, державних органів та органів місцевого самоврядування.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Академічний тлумачний словник (1970–1980), Словник української мови. URL: <https://bit.ly/32WuVVj> (дата звернення: 04.04.2020).
2. Аль-Атті І. В. Публічне управління : сутність і визначення. *Аспекти публічного управління*. 2018. Т. 6. № 8. С. 35–41.
3. Антонова О. В., Дрешпак В. М. Інформаційно-аналітична сфера державно-управлінської діяльності на місцевому рівні : структура та функції. URL: <https://bit.ly/3kOqsKm> (дата звернення: 12.06.2020).
4. Аріфходжаєва Т. Б. Поняття публічного адміністрування у сфері соціального захисту населення. *Форум права*. 2016. № 3. С. 12–15.
5. Атаманчук Г. В. Теорія державного управління : курс лекцій, 4-е изд., дополн. Москва : Омега-Л, 2005. 584 с.
6. Бабаєв В. Ю. Обґрунтування прийняття державно-управлінських рішень на основі прогнозування. *Актуальні проблеми державного управління*. 2011. № 1. С. 29–37.
7. Босак О. З. Публічне управління як нова модель управління у державному секторі. *Державне управління : теорія та практика : Збірник наукових праць*. Харків : Вид-во «Магістр», 2010. № 2.
8. Бугайчук К. Л. Публічне адміністрування : теоретичні засади та підходи до визначення. *Право і безпека*. 2017. № 3 (66). С. 38–44. URL: <https://bit.ly/3pLbXLg> (дата звернення: 10.05.2020).
9. Важинський С. Е., Щербак Т. І. Методика та організація наукових досліджень : Навч. посіб. Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2016. 260 с.
10. Варенко В. М. Інформаційно-аналітична діяльність : Навч. посіб. Київ : Університет «Україна», 2014. 417 с.
11. Вировий С. І. Інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування. *Ефективність державного управління*. 2014. Вип. 39. С. 201–206.
12. Вказівки для фахівця з інтерв'ювання з питань організації та методології вибіркового обстеження населення (домогосподарств), які

здійснюють органи державної статистики. Обстеження умов життя домогосподарств. Затверджені наказом Державної служби статистики України від 31.10.2018 № 234.

13. Гончар О. Концепція системи управління якістю статистичної інформації в органах державної статистики України. *Економіст*. 2012. № 1. С. 34–38.

14. Городянська Л. В., Сизов А. І. Статистика для економістів : навчальний посібник. Київ : Київ. нац. ун-т ім. Т.Шевченка, 2019. 350 с.

15. Грабченко А. І., Федорович В. О., Гаращенко Я. М. Методи наукових досліджень : Навч. посібник. Харків : НТУ «ХПІ», 2009. 142 с.

16. Григор'єв В. І. Деякі аспекти інформаційного забезпечення державного управління в сучасних умовах. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2014. № 2. С. 76–80.

17. Грищук А. Б. Державна служба в Україні : адміністративно-правовий вимір : монографія. Львів, 2018. 232 с.

18. Дерія В. А. Проблеми і перспективи розвитку статистики, аудиту та економічного аналізу : моногр.; за ред. д. е. н., професора В. А. Дерія. Тернопіль : Крок, 2016. 362 с.

19. Дослідження державних політик : методологія, процедури та європейські практики : монографія / авт. кол. : Л. В. Гонюкова, В. М. Козаков, В. А. Ребкало та ін.; за заг. ред. Л. В. Гонюкової, В. М. Козакова. Київ : НАДУ, 2018. 400 с.

20. Дяченко Н. Інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування. *Публічне адміністрування: теорія та практика*. 2013. Вип. 2. URL: <https://bit.ly/36MieZr> (дата звернення: 12.06.2020).

21. Енциклопедія державного управління : у 8 т. / Нац. акад. держ. упр. при Президентіві України; наук.-ред. колегія : Ю. В. Ковбасюк (голова) та ін. Київ : НАДУ, 2011. Т. 4 : Галузеве управління / наук.-ред. колегія : М. М. Іжа, В. Г. Бодров та ін. 2011. 648 с.

22. Енциклопедичний словник з державного управління / уклад. : Ю. П. Сурмін, В. Д. Бакуменко, А. М. Михненко та ін.; за ред. Ю. В. Ковбасюка, В. П. Трощинського, Ю. П. Сурміна. Київ : НАДУ, 2010. 820 с.

23. Етичний кодекс працівників органів державної статистики : Наказ Державної служби статистики України від 18.06.2013 № 183. URL: <https://bit.ly/2IRyxR4> (дата звернення: 12.09.2020).

24. Жук В. М., Мельничук Б. В., Бездушна Ю. С. Проблеми реформування державної статистики. *Облік і фінанси*. 2016. № 4 (74). С. 25–33.

25. Зайчук О. В. Оніщенко Н. М. Теорія держави і права. Академічний курс : підручник. Київ : Юрінком Інтер, 2006. URL: <https://bit.ly/3ILG4Qe> (дата звернення: 05.05.2020).

26. Зарубіжний досвід публічного адміністрування : метод. рек. / авт. кол. : Н. М. Мельтюхова, В. В. Корженко, Ю. В. Дідок та ін.; за заг. ред. Н. М. Мельтюхової. Київ : НАДУ, 2010. 28 с.

27. Звіт про результати діяльності Головного управління статистики у Запорізькій області за 2019 рік. URL: <https://bit.ly/2IRyVjM> (дата звернення: 22.09.2020).

28. Зеніна-Біліченко А. С. Словник наукових термінів з дисципліни «Публічне адміністрування» для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня спеціальності 073 «Менеджмент» денної та заочної форми навчання /укладач. А. С. Зеніна-Біліченко. Кам'янське, ДДТУ, 2017. 39 с.

29. Кобилинська Т. В. Застосування SWOT-аналізу для статистичної оцінки державних статистичних спостережень екологічних наслідків у сільськогосподарській галузі. *Університетські наукові записки*. 2018. № 2. С. 291–302.

30. Ковалевский Г. В. Статистика : ученик. Харьков : ХНАГХ, 2012. 445 с.

31. Колесникова К. О. Публічне адміністрування в Україні : огляд літературних джерел. *Теорія та практика державного управління*. 2013. Вип. 3. С. 112–119.

32. Колесникова К. О. Співвідношення державного управління та публічного адміністрування у процесі суспільної трансформації. *Публічне управління: теорія та практика*. 2013. Вип. 3. С. 41–45. URL: <https://bit.ly/31M8V6O> (дата звернення: 18.06.2020).

33. Коломієць Є. В. Інформаційно-аналітичне забезпечення органів виконавчої влади в контексті проблем державного управління. *Державне будівництво*. 2014. № 1. URL: <https://bit.ly/36Ou3TN> (дата звернення: 22.09.2020).

34. Конверський А. Є. Логіка : Підручник 2-е вид. виправлене. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2017. 391 с.

35. Костюк В. О. Прикладна статистика : навч. Посібник. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2015. 191 с.

36. Кошелева Л. Є. Основні теоретичні підходи до визначення публічного адміністрування. *Державне управління та місцеве самоврядування*. 2018. Вип. 2. С. 13–19. URL: <https://bit.ly/38Um6Ps> (дата звернення: 04.05.2020).

37. Малиновський В. Я. Державне управління : Навчальний посібник. Вид. 2-ге, доп. та перероб. Київ : Атіка, 2003. 576 с.

38. Малиш Н. А., Ільченко-Сюйва Л. В. Методичні матеріали до дисципліни «Статистичні методи в державному управлінні». Київ : НАДУ. 2015. 56 с.

39. Мармоза А. Т. Практикум з математичної статистики : навч. посіб. Київ : Кондор, 2009. С. 220–221.

40. Мармоза А. Т. Теорія статистики 2-ге вид. перероб. та доп. Підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2013. 592 с.

41. Маслова Г., Усольцев В. Система информатизации и ее применение в управлении регионом. *Экономика Украины*. 2009. С. 21–22.

42. Матковський С. О., Гальків Л. І., Гринькевич О. С., Сорочак О. З. Статистика : навч. посіб. Львів : «Новий Світ», 2009. С. 120–127.

43. Мельтюхова Н. М. Становлення і розвиток публічної адміністрації в Україні. Європеїзація публічного адміністрування в Україні в контексті європейської інтеграції : матеріали наук.-практ. конф. 17 груд. 2009 р., м. Дніпропетровськ / за заг. ред. Л. Л. Прокопенка. Дніпропетровськ : ДРІДУ НАДУ, 2009. С. 77–78.

44. Методологічні положення з організації державного статистичного спостереження «Обстеження умов життя домогосподарств». Схвалені Комісією з питань удосконалення методології та звітної документації Державного комітету статистики України (протокол від 20.12.2011 № 17) зі змінами: Наказ Державної служби статистики України від 21.05.2019 № 168. URL: <https://bit.ly/2UDwYZF> (дата звернення: 28.09.2020).

45. Михайловська О. В., Філіпова Н. В., Ладонько Л. С., Ткаленко Н. В. Аналіз теоретичних підходів до визначення сутності складових дефініцій публічного управління та адміністрування. *Університетські наукові записки*. 2016. № 2. С. 241–253.

46. Мохова Ю. Л., Линьова Н. В. Інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності органів державного управління. *Публічне управління та митне адміністрування*, 2018. № 2 (19). С. 74–80.

47. Николаєнко Г. В. Теоретичні засади правового регулювання державної статистики в Україні. *Інформація і право*. 2017. № 2. С. 34–40.

48. Опря А. Т. Статистика, Навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2012. 448 с.

49. Осауленко О. Г., Карпов В. І., Побурко Я. О. Сучасні проблеми організації регіональної статистики в Україні і шляхи їх вирішення. *Соціально-економічні дослідження в перехідний період. Основи формування регіональної соціально-економічної політики: щоріч. наук. праць*. Львів, 1999. Вип. VIII. С. 83–96.

50. Осауленко О. Г. Координація національної статистичної системи в контексті інформаційної безпеки. *Науковий вісник Національної академії статистики, обліку та аудиту: зб. наук. пр.* Київ, 2017. С. 7–12.

51. Осауленко О. Г. Національна статистична система : стратегічне планування, методологія та організація : монографія. Київ : ДП «Інформ.-аналіт. агентство», 2008. 415 с.

52. Осауленко О. Г. Офіційна статистика в системі національної інформаційної безпеки : монографія. Київ : ТОВ «Август Трейд», 2017. 367 с.

53. Осауленко О. Г., Пилипенко І. І., Карчев Я. Я. Основні напрями стратегії розвитку державної статистики на період до 2017 року. *Прикладна статистика: проблеми теорії та практики.* 2013. Вип. 13. С. 3–9. URL: <https://bit.ly/2INEezN> (дата звернення: 15.07.2020).

54. Осауленко О. Г. Проблема інформаційної безпеки в офіційній статистиці. *Статистика України.* 2017. № 3. С. 28–36.

55. Остапчук О., Калениченко Л., Использование административных данных в экономической статистике Украины. URL: <https://bit.ly/36Nsjdr> (дата звернення: 28.09.2020).

56. Остапчук, О. Е., Лумпова, Т. І. Процесний підхід до планування статистичного виробництва в органах державної статистики України. *Щоквартальний науково-інформаційний журнал «Статистика України».* 2015. №2 (69). С.11–16.

57. Офіційний сайт Головного управління статистики у Запорізькій області. URL: <http://www.zp.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 12.09.2020).

58. Підгорний А. З., Милашко О. Г., Русева О. П. Міжнародна статистика : навчальний посібник. Одеса : ОНЕУ, ротاپринт, 2012. 162 с.

59. План державних статистичних спостережень на 2019 рік : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 10.04.2019 р. № 283-р. URL: <https://bit.ly/3feUCW2> (дата звернення: 04.07.2020).

60. Подгорный А. З., Мылашко О. Г., Киршо С. М., Шилофост Н. М. Статистика : Учебное пособие для иностранных студентов. Одесса : Атлант, 2012. 195 с.

61. Політика з якості в органах державної статистики : Наказ Державної служби статистики України від 30.11.2016 № 228. URL: <https://bit.ly/36MelbK> (дата звернення: 12.09.2020).

62. Політика поширення статистичної інформації органами державної статистики : Наказ Державної служби статистики України від 24.11.2015 № 339. URL: <https://bit.ly/2IQJp1S> (дата звернення: 12.09.2020).

63. Половцев О. В., Рачинський А. П. Сучасні підходи до формування методологічного змісту механізмів трансформації управлінських рішень у системі державного управління. *Вісник Національної академії державного управління при Президентіві України. Серія : Державне управління.* 2018. № 1. С. 52–60. URL: <https://bit.ly/3feUFBc> (дата звернення: 15.07.2020).

64. Положення про відділ введення та контролю даних вибірових обстежень населення управління збирання, введення та контролю даних вибірових обстежень населення Головного управління статистики у Запорізькій області : Наказ Головного управління статистики у Запорізькій області від 31.01.2020 № 20.

65. Положення про Головне управління статистики у Запорізькій області : Наказ Державної служби статистики від 30.09.2015 № 235 (у редакції наказу Державної служби статистики від 02.01.2020 № 9).

66. Положення про проведення статистичних спостережень та надання органами державної статистики послуг на платній основі : Постанова Кабінету Міністрів України від 8 листопада 2000 року № 1659; Редакція від 30.11.2013, підстава - 842-2013-п. URL: <https://bit.ly/38Ve5tG> (дата звернення: 20.09.2019).

67. Порядок перегляду звітно-статистичної документації, необхідної для проведення державних статистичних спостережень : Наказ Державного комітету статистики України від 25.12.2008 № 521.

68. Правова статистика : Підруч. для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл. / за ред. В. В. Голіни. Харків : Право, 2008. 195 с.

69. Принципи діяльності органів державної статистики України : Наказ Державної служби статистики України від 17.08.2018 № 170. URL: <https://bit.ly/36Nl3OS> (дата звернення: 13.07.2020).

70. Програма розвитку державної статистики до 2023 року : Постанова Кабінету Міністрів України від 27.02.2019 № 222.

71. Про Всеукраїнський перепис населення : Закон України № 2058-III від 19.10.2000. Дата оновлення 02.12.2012. URL: <https://bit.ly/3kOBLC9> (дата звернення: 12.09.2020).

72. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про державну статистику» : Закон України № 3047-III від 07.02.2002. Дата оновлення 01.01.2013. URL: <https://bit.ly/3lKnUhR> (дата звернення: 12.09.2020).

73. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо організації статистичних спостережень : Закон України № 1070-VI від 05.03.2009. Дата оновлення 01.01.2011. URL: <https://bitly.su/oydiy> (дата звернення: 12.09.2020).

74. Про державну службу : Закон України № 889-VIII від 10.12.2015. Дата оновлення 23.07.2020. URL: <https://bitly.su/QPD2> (дата звернення: 12.09.2020).

75. Про державну статистику : Закон України № 2614-XII від 17.09.1992. Дата оновлення 27.03.2014. URL: <https://bitly.su/nUAVS> (дата звернення: 12.09.2020).

76. Про доступ до публічної інформації : Закон України № 2939-VI від 13.01.2011. Дата оновлення 01.10.2020. URL: <https://bitly.su/X94w8> (дата звернення: 12.09.2020).

77. Про інформацію : Закон України № 2657-XII від 02.10.1992. Дата оновлення 16.07.2020. URL: <https://bitly.su/H1WkefDw> (дата звернення: 12.09.2020).

78. Публічне управління та адміністрування в умовах інформаційного суспільства: вітчизняний і зарубіжний досвід : монографія / за заг. ред. С. Чернова, В. Воронкової, В. Банаха, О. Сосніна, П. Жукаускаса, Й. Ввайнхардт, Р. Андрюкайтене. Запоріжжя : ЗДІА, 2016. 606 с.

79. Публічне управління : теорія та практика : збірник наукових праць Асоціації докторів наук з державного управління. Харків : Вид-во «ДокНаукДержУпр». Спеціальний випуск Червень, 2013. 272 с. URL: <https://bitly.su/jUAijb> (дата звернення: 18.06.2020).

80. Публічне управління : термінол. слов. / уклад. : В.С. Куйбіда, М. М. Білинська, О. М. Петроє та ін.; за заг. ред. : В. С. Куйбіди, М. М. Білинської, О. М. Петроє. Київ : НАДУ, 2018. 224 с.

81. Пугач А. Шляхи удосконалення інформаційно-аналітичної діяльності в системі державного управління України. *Вісник Національної академії державного управління при Президентові України*. 2010. № 4. С. 94–101. URL: <https://bitly.su/DW0sUL1> (дата звернення: 22.09.2020).

82. Регламент Головного управління статистики у Запорізькій області : Наказ Головного управління статистики у Запорізькій області від 14.02.2020 № 29. URL: <https://bitly.su/aH0df> (дата звернення: 12.09.2020).

83. Рогачов Ю. М. Адміністративно-правові відносини в структурі публічного адміністрування податків і зборів. *Вісник Запорізького національного університету*. Юридичні науки. 2014. № 2. С. 148–155.

84. Саврас І. Актуальні проблеми та можливості застосування статистичних методів у державному управлінні. Ефективність державного управління : зб. наук. пр. / за заг. ред. В. С. Загорського, А. В. Ліпенцева. Львів. : ЛРІДУ НАДУ, 2016. Вип. 1/2 (46/47) : у 2 ч. Ч. 2: *Економічна політика та фінанси*. С.24–31.

85. Саричев Ю. О. Інформаційно-аналітичне забезпечення як вид інформаційного забезпечення в системі державного управління. *Вісник Національної академії державного управління при Президентові України*. Серія : *Державне управління*. 2017. № 3. С. 120–126.

86. Серова І. А., Аксьонова І. В. Організація статистичних спостережень. Конспект лекцій для студентів спеціальності 8.050 110 усіх форм навчання. Харків : Вид. ХНЕУ, 2008. 237 с.

87. Сніцаренко П. М., Саричев Ю. А. Роль та місце інформаційного забезпечення в системі державного управління. *Державне управління: теорія та практика*. 2016. № 1. URL: <https://bitly.su/JOxPmj> (дата звернення: 12.06.2020).

88. Соловійов А. І. Словник основних термінів і понять з дисципліни «Менеджмент і адміністрування (теорія організації)» для студентів спеціальності 073 Менеджмент ступеня вищої освіти «бакалавр» / укладач. А. І. Соловійов. Херсон : вид-во ФОП Вишемирський В. С., 2019. 31 с.

89. Статистична інформація : Доходи та умови життя. URL: <https://bitly.su/3MUDYwwm> (дата звернення: 05.10.2020).

90. Статистичний збірник «Соціально-демографічні характеристики домогосподарств України». URL: <https://bitly.su/YNOJS> (дата звернення: 26.10.2020).

91. Структура Головного управління статистики у Запорізькій області від 27.12.2016.

92. Сумець О. М., Ігнатова Є. М. Товарна інноваційна політика : навч. Посібник. Київ : «Хай-Тек Прес», 2010. 368 с.

93. Телешун С. О., Рейтерович І. В. Інформаційно-аналітична діяльність в державному управлінні : навч.-метод. Матеріали. Київ : НАДУ, 2013. 36 с.

94. Ткач Є. І., Сторожук В. П. Загальна теорія статистики : підручник для студ. вищ. навч. закл. 3-тє вид. Київ : Центр учбової літератури, 2009. 442 с.

95. Уманець Т. В. Загальна теорія статистики : навч. посіб. Київ : Знання, 2006. 239 с.

96. Філіпова Н. В. Зміна співвідношення понять «державне управління», «публічне адміністрування», «публічне управління» в системі суспільно-політичної трансформації. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2015. № 6. URL: <https://bitly.su/groO> (дата звернення: 18.06.2020).

97. Фрунза С. А. Інформаційно-аналітичне забезпечення державного фінансового менеджменту : Навчально-методичний посібник для самостійного вивчення дисципліни. Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2012. 164 с.

98. Чернов С. І., Гайдученко С. О. Текст лекцій з дисципліни «Публічне адміністрування» (для студентів всіх форм навчання за спеціальністю 7.03060101, 8.03060101 «Менеджмент організацій і адміністрування (за видами економічної діяльності»)). Харк. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. Харків : ХНУМГ, 2014. 97 с.

99. Чинкуляк Н. М., Погребняк Л. О. Статистичний аналіз як інструмент державного управління. *Менеджер*. 2015. № 1. С. 82–88.

100. Шапочка М. К., Маценко О. М. Теорія статистики : навчальний посібник. Суми : Університетська книга, 2014. 312 с.

101. Шаров Ю. П. Інноваційні інструменти публічного адміністрування : європейський контекст. *Публічне управління: теорія та практика : зб. наук. пр. Асоціації докторів наук з державного управління*. Харків : ДокНаукДержУпр, 2010. № 1. С. 5–9.

102. Шатило О. А. Опорний конспект лекцій з дисципліни «Публічне адміністрування» (для студентів спеціальностей «Менеджмент організацій і адміністрування» та «Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності»). Житомир : Кафедра менеджменту організацій і адміністрування ЖДТУ, 2014. 51 с.

103. Шестерняк М. М. Статистика в Україні : основні етапи розвитку, стан, тенденції та перспективи. *Науково-виробничий журнал «БІЗНЕС-НАВІГАТОР»*, Херсон : ПВНЗ «Міжнародний університет бізнесу і права». Випуск 4 (53). 2019. 2019. URL: <https://bitly.su/TjoLQs4q> (дата звернення: 15.07.2020).

ДОДАТКИ**Додаток А****Зразок титульної сторінки Листа-запрошення****ДЕРЖАВНА СЛУЖБА СТАТИСТИКИ УКРАЇНИ****(Держстат)**

вул. Шота Руставелі, 3, м. Київ, 01601, телефон (044) 287-24-22, факс (044) 235-37-39
E-mail: office@ukrstat.gov.ua Web: [http:// www.ukrstat.gov.ua](http://www.ukrstat.gov.ua) Код ЄДРПОУ 37507880

Шановні пані та панове!

Звертаємося до Вас із проханням узяти участь в обстеженні умов життя населення.

Одним з напрямів роботи Державної служби статистики України є збір об'єктивної інформації стосовно життєвого рівня домогосподарств (сімей), у тому числі для дослідження ефективності програм соціального захисту. Для отримання такої інформації потрібна Ваша участь та допомога.

Ваша адреса була відібрана випадково, враховуючи лише ознаку територіального розташування. Для того, щоб це дослідження пройшло успішно, дуже важливо, щоб усі, хто був відібраний, узяти в ньому участь. Ми дуже розраховуємо на Вашу допомогу, оскільки вона сприятиме кращому усвідомленню поточної ситуації та проблем у нашому суспільстві.

Запевняємо, що у випадку Вашої згоди вся отримана від Вашої родини інформація буде мати виключно конфіденційний характер і використовуватиметься тільки у зведеному вигляді у статистичних цілях. Ніхто не буде знати Ваших відповідей. Ця інформація не буде подаватися ні в податкові органи, ні в будь-які інші організації. Таємність наданої Вами інформації гарантується законами України «Про державну статистику», «Про інформацію» та «Про захист персональних даних», за порушення вимог яких

працівники органів державної статистики несуть відповідальність згідно з чинним законодавством.

Обстеження триватиме протягом одного року. Воно проводиться українською мовою, але можна використовувати і російську, якщо Вам так зручніше. Ураховуючи той факт, що ця робота є дуже важливою, незначний час, витрачений Вами, буде оплачуватися. Приклад інформації, яка отримується за даними обстеження, наведений на звороті.

Сподіваючись на наше подальше співробітництво, повідомляємо, що перше відвідування фахівцем з інтерв'ювання Вашого домогосподарства відбудеться о ____ годині ____ хвилин « ____ » _____ 2020 року.

Якщо зазначена дата або час Вас не влаштовує, повідомте, будь ласка, фахівця з інтерв'ювання – він/вона буде радий прийти у зручний для Вас час.

При відвідуванні фахівець з інтерв'ювання зобов'язаний пред'явити своє службове посвідчення працівника відповідного органу державної статистики.

За додатковою інформацією звертайтеся, будь ласка, безпосередньо до фахівця з інтерв'ювання або місцевого органу державної статистики за телефоном:

_____ Заздалегідь дякуємо за співпрацю.

З повагою

Голова

I. ВЕРНЕР

Зразок Листа-подяки**ДЕРЖАВНА СЛУЖБА СТАТИСТИКИ УКРАЇНИ**
(Держстат)

вул. Шота Руставелі, 3, м. Київ, 01601, телефон (044) 287-24-22, факс (044) 235-37-39
E-mail: office@ukrstat.gov.ua Web: [http:// www.ukrstat.gov.ua](http://www.ukrstat.gov.ua) Код ЄДРПОУ 37507880

Шановні пані та панове!

Держстат дякує Вам за плідну співпрацю з проведення обстеження умов життя домогосподарств.

Дані про Ваше домогосподарство допомогли нам при комплексному дослідженні рівня та умов життя різних соціальних груп населення, у тому числі пенсіонерів, сімей із дітьми, малозабезпечених та ін. Матеріали обстеження використовувалися при підготовці законодавчих актів, розробці програм соціального захисту, визначенні соціальних нормативів, для обчислення індексу інфляції, інших макроекономічних показників та показників розвитку окремих галузей економіки.

У зв'язку з тим, що термін дії вибірки становить один рік, обстеження умов життя Вашого домогосподарства, на жаль, припиняється.

Висловлюємо ще раз глибоку подяку та найщиріші побажання здоров'я, успіхів та добробуту Вам і Вашій родині.

З повагою

Голова

І. ВЕРНЕР

**Декларація
академічної доброчесності
здобувача ступеня вищої освіти ЗНУ**

Я, Демченко Любов Вікторівна, студентка 2 курсу, заочної форми навчання, факультету соціології та управління, спеціальність «Публічне управління та адміністрування», адреса електронної пошти lubovginzhul@ukr.net,

– підтверджую, що написана мною кваліфікаційна робота на тему «Публічне адміністрування державних статистичних спостережень у регіоні» відповідає вимогам академічної доброчесності та не містить порушень, що визначені у ст. 42 Закону України «Про освіту», зі змістом яких ознайомлений/ознайомлена;

– заявляю, що надана мною для перевірки електронна версія роботи є ідентичною її друкованій версії;

– згодна на перевірку моєї роботи на відповідність критеріям академічної доброчесності у будь-який спосіб, у тому числі за допомогою інтернет-системи а також на архівування моєї роботи в базі даних цієї системи.

Дата _____

Підпис _____

Л.В.Демченко

Дата _____

Підпис _____

О.П.Масюк